

KAPAR, s.r.o.

ATELIÉR PROJEKTOVANIA STAVIEB
BUDOVATEĽSKÁ 50, 080 01 PREŠOV

**Stavba : KOŠICE ÚKT, RAMPOVÁ 7 – REKONŠTRUKCIA BUDOVY U1 A
VÝSTAVBA GARÁŽE**

**PROJEKTOVÁ DOKUMENTÁCIA PRE STAVEBNÉ POVOLENIE V ROZSAHU
REALIZÁCIE STAVBY**

**PLÁN BEZPEČNOSTI A OCHRANY
ZDRAVIA PRI PRÁCI**

1. Vymedzenie pojmov a základné definície
2. Identifikačné údaje
3. Hodnotenie nebezpečenstva a rizika
4. Odborná spôsobilosť pracovníkov
5. Protipožiarne opatrenia
6. Identifikácia, ohlásenie a zdolávanie udalostí: úrazu, požiaru, incidentov
7. Prvá pomoc
8. Všeobecné zásady a všeobecné požiadavky
9. Povinnosti stavebníka a koordinácia bezpečnosti na stavenisku
10. Stavebný denník
11. Oboznamovanie a informovanie
12. Príprava stavebných prác a vymedzenie staveniska
13. Odovzdanie a prevzatie staveniska alebo pracoviska na stavenisku
14. Prerušenie stavebných prác
15. Stabilita a pevnosť
16. Únikové cesty a núdzové východy
17. Komunikácie a nebezpečné priestory
18. Podlahy, otvory, jamy, steny, stropy miestností a strechy
19. Dvere, brány a okná
20. Vetrание
21. Teplota a vplyv počasia
22. Osvetlenie pracovísk, priestorov a komunikácií na stavenisku
23. Stavebné práce v mimoriadnych podmienkach
24. Stavebné práce s osobitným nebezpečenstvom
25. Práca vo výške a nad voľnou hĺbkou
26. Pád predmetov z výšky
27. Lešenia a rebríky
28. Konštrukcie, debnenia a ťažké prefabrikáty
29. Pohyb na pracovisku
30. Pracovné prostriedky, dopravné prostriedky, stroje na zemné práce
31. Zemné práce, výkopy, šachty, práce v podzemí, tunely
32. Zariadenia na osobnú hygienu
33. Oddychové miestnosti a ubytovacie priestory
34. Energetické rozvody
35. Zdvíhacie zariadenia

- 36. Ručná manipulácia s bremenom
- 37. Skladovanie materiálu
- 38. Betonárske práce a práce s nimi súvisiace
- 39. Murárske práce
- 40. Montážne práce
- 41. Búracie práce a rekonštrukčné práce
- 42. Práce na streche
- 43. Práce súvisiace so stavebnými prácami
- 44. Prehľad bezpečnostných predpisov pre jednotlivé pracovné činnosti

Cielom vypracovania plánu BOZP je splnenie § 18 ods. 4 zákona č.124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci, ktorý predpisuje stavebníkovi dodržiavať podmienky na zaistenie BOZP pri príprave projektu stavby a uskutočňovaní stavby v rozsahu ustanovenom v osobitnom predpise, t. j. nariadení vlády SR č. 396/2006 Z. z. o minimálnych bezpečnostných a zdravotných požiadavkách na stavenisko.

1. VYMEDZENIE POJMOV A ZÁKLADNÉ DEFINÍCIE

(1) **Stavenisko** je priestor, ktorý je počas uskutočňovania stavby určený na vykonávanie stavebných prác na stavbe, na uskladňovanie stavebných výrobkov a dopravných a iných zariadení potrebných na uskutočňovanie stavby a na umiestnenie zariadenia staveniska; zahŕňa stavebný pozemok, prípadne v určenom rozsahu aj iné pozemky alebo ich časti. Staveniskom sa rozumie aj priestor, v ktorom sa vykonávajú stavebno-inžinierske práce, a priestor, v ktorom sa vykonávajú výkopové práce, zemné práce, stavebné úpravy, búracie práce, rekonštrukčné práce a renovačné práce, montáž a demontáž konštrukčných prvkov, demontáž, opravy vrátane technického, technologického a energetického vybavenia stavieb, odvodňovacie práce, údržba, udržiavacie práce vrátane maliarskych prác a čistiacich prác a vypratávanie staveniska po skončení prác.

(2) **Stavebné práce** sú odborné činnosti, ktorými sa uskutočňuje stavba zo stavebných výrobkov. Stavebnými prácami sú aj montážne práce na stavbe.

(3) **Stavebníkom** je fyzická osoba alebo právnická osoba, z ktorej podnetu sa uskutočňuje stavba.

(4) **Zhotoviteľom (dodávateľom)** je zamestnávateľ vykonávajúci stavebné práce alebo fyzická osoba, ktorá je podnikateľom a nie je zamestnávateľom, vykonávajúca stavebné práce.

(5) **Osobou vykonávajúcou stavebné práce** je fyzická osoba, ktorá osobne vykonáva stavebné práce.

(6) **Zodpovednou osobou** je osoba určená zhotoviteľom na odborné riadenie osôb vykonávajúcich stavebné práce na zverenom úseku s právomocou samostatne rozhodovať, najmä stavbyvedúci, majster a vedúci pracovnej skupiny.

(7) **Bezpečnostným opatrením** je opatrenie, prostredníctvom ktorého sa pri stavebných prácach technickým spôsobom alebo organizačným spôsobom zaisťuje bezpečný výkon činnosti alebo bezpečná prevádzka.

(8) **Inžinierskymi sieťami** sú cestná, železničná, vodná a iná dopravná sieť, vodovodná, kanalizačná, energetická, telekomunikačná a iná rozvodná sieť vrátane ich zariadení.

(9) **Nebezpečným dosahom** je maximálny dosah pracovného zariadenia stavebného stroja alebo zariadenia zväčšený o bezpečnostné pásmo najmenej 2 m.

(10) **Ohrozeným priestorom** je priestor, v ktorom nemožno vylúčiť poškodenie zdravia osoby v dôsledku ohrozenia vzniknutého najmä umiestnením a činnosťou osoby alebo pracovného prostriedku, pádom predmetu alebo zrútením konštrukcie.

(11) **Prácou nad sebou** je práca, pri ktorej môže byť osoba vykonávajúca stavebné práce ohrozená stavebnými prácami vykonávanými na pracovisku nad ňou, najmä pádom predmetov.

(12) **Prácou v sťažených podmienkach** je práca v stiesnených priestoroch, v uzavretých priestoroch, v extrémnych klimatických podmienkach alebo v extrémnych mikroklimatických podmienkach.

(13) **Prácou s osobitným nebezpečenstvom** je práca uvedená v prílohe alebo práca, pri ktorej sa riziko zvyšuje vzhľadom na jej charakter, použitý pracovný postup alebo podmienky pracovného prostredia.

(14) **Prácou súvisiacou so stavebnými prácami** je činnosť, ktorá bezprostredne súvisí so stavebnými prácami, a to aj ak sa vykonáva samostatne.

(15) **Prácou vo výške a nad voľnou hĺbkou** je práca, pohyb a iná činnosť osoby, pri ktorej je osoba ohrozená pádom, prepadnutím alebo zosunutím z výšky alebo do hĺbky.

(16) **Stálym dozorom** je nepretržité sledovanie stavu pracoviska a činnosti osoby vykonávajúcej stavebné práce osobou určenou zhotoviteľom stavebných prác, ktorá sa nachádza na bezpečnom mieste a primerane ďaleko od osoby vykonávajúcej stavebné práce, nevzdiali sa a nevykonáva inú činnosť, ako toto sledovanie.

(17) **Stavebnými prácami v mimoriadnych podmienkach** sú stavebné práce vykonávané súbežne s inými ako stavebnými prácami, práce v sťažených podmienkach a práce s osobitným nebezpečenstvom.

(18) **Udržiacimi prácami** sú práce, ktorými sa objekty, budovy, konštrukcie a ich časti udržiavajú v prevádzkyschopnom a bezpečnom stave.

(19) **Zábranou** je prírodná prekážka alebo umelá prekážka, ktorá vymedzuje alebo oddeluje priestor určený na pohyb osoby alebo vozidla, alebo ktorá zabraňuje ich pohybu nežiaducim smerom; zábrana nemusí spĺňať požiadavky na zafixovanie pre zábradlie a **nie je ňou páska**.

(20) **Zhotoviteľskou dokumentáciou** je technická dokumentácia vypracovaná zhotoviteľom.

2. IDENTIFIKAČNÉ ÚDAJE

Názov stavby:	Košice ÚKT, Rampová 7 – rekonštrukcia budovy U1 a výstavba garáže
Miesto stavby:	Košice
Okres:	Košice
Charakteristika stavby:	Rekonštrukcia, novostavba
Stupeň:	Projekt pre stavebné povolenie a realizáciu stavby
Investor:	Ministerstvo vnútra SR Pribinova 2 832 47 Bratislava
Generálny projektant:	KApAR, s.r.o. Budovateľská 50 080 01 Prešov
Zodpovedný projektant:	Ing. Miškuřová Slavka
Spracovanie jednotlivých profesií:	
Architektonicko-stavebné riešenie :	Ing. Peter Čížmar Ing. Janka Toth
Statické riešenie :	Ing. Miroslav Mačičák
Požiarna ochrana :	Ing. Alena Dobrovolská
Elektroinštalácie :	Ing. Martin Kolcun
Vzduchotechnika :	Ing. Ondrej Sokol

Členenie stavby

- SO.01. Hlavný objekt
- SO.02. Garáž
- SO.03. Sušiareň

Dôležité telefónne čísla:

V prípade nebezpečenstva

- Hasičská a záchranná služba: 150
- Lekárska záchranná služba: 155
- Polícia: 158
- Mestská polícia: 159
- Tiesňové volanie: 112
- Inšpektorát práce:
- Elektrárne:
- Plynárne:
- Vodárne a kanalizácie:

(hasiči, polícia, lekár)

3. HODNOTENIE NEBEZPEČENSTVA A RIZIKA

(1) Každý podzhotoviteľ, ktorý sa zúčastní na prácach na stavbe podľa zákona NR SR č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci, musí mať vypracovaný písomný dokument o posúdení nebezpečenstiev a rizík pre všetky činnosti v rozsahu vykonávaných prác a činností, ktorý obsahuje:

- a. analýzu nebezpečenstiev každej práce (pracoviska) a určenie tých, ktoré nemožno vylúčiť alebo obmedziť, a ktoré môžu ohroziť život a zdravie zamestnanca,
- b. charakteristiku vlastností, ktoré musia mať ochranné prostriedky, aby boli účinné proti nebezpečenstvám určených podľa písmena a),
- c. hodnotenie, či osobné ochranné pracovné prostriedky, ktoré budú zamestnancom poskytované, spĺňajú požadované kritériá.

4. ODBORNÁ SPÔSOBILOSŤ PRACOVNÍKOV

- a. Práce, na ktoré je požadovaná odborná spôsobilosť, môžu vykonávať len firmy a pracovníci, ktorí majú potrebné oprávnenia a kvalifikáciu. Zhotoviteľ prác nesmie poveriť pracovníkov vykonávaním takých prác, pre ktoré nespĺňajú požiadavky odbornej a zdravotnej spôsobilosti.
- b. Zhotoviteľ prác je povinný zabezpečiť riadne a preukázateľné oboznámenie a výcvik pracovníkov (viesť evidenciu a záznamy o vzdelávaní, zaučeniach, skúškach) v rozsahu potrebnom na výkon ich práce, overovať ich znalosti z príslušných predpisov, viesť evidenciu o odbornej a zdravotnej spôsobilosti pracovníkov.
- c. Zhotoviteľ (podzhotoviteľ) môže dohodnúť výkon práce s fyzickou osobou, ktorá je podnikateľom a nie je zamestnávateľom, len ak mu táto fyzická osoba príslušným dokladom preukáže odbornú spôsobilosť potrebnú na výkon práce podľa právnych predpisov a ostatných predpisov na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci.
- d. Odborná spôsobilosť je stanovená vyhláškou MPSVaR SR č. 508/2009 Z. z. a vyhl. MPSVaR č. 147/2013 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri stavebných prácach a prácach s nimi súvisiacich a podrobnosti o odbornej spôsobilosti na výkon niektorých pracovných činností a odborná spôsobilosť zváračov v zmysle platných technických noriem.
- e. Zdravotná spôsobilosť pracovníkov je požadovaná v zmysle zákona 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia.
- f. Požiadavky na odbornú kvalifikáciu obsluhy a servisu vyhradených technických zariadení, obsluhu špeciálnych zariadení a ďalších profesií, ktorých vykonávanie je spojené so zvýšeným rizikom úrazu, akými sú napr.:
 - žeriavníci, elektromechanici,
 - zváranie elektrickým oblúkom a plameňom,
 - práce viazačov,
 - obsluha vysokozdvížných vozíkov,
 - obsluha nastreľovacích zariadení,
 - montáž lešení,
 - práce s motorovými pílmami,
 - obsluha stavebných a iných špeciálnych zariadení,
 - práce s použitím horolezeckej techniky,
 - sú upravené vyhláškami a normami. Na získanie kvalifikačného oprávnenia (preukazu, osvedčenia) je nevyhnutné absolvovať osobitné vzdelávanie alebo kurz.
- g. Na udržanie kvalifikácie je potrebné periodické pravidelné oboznamovanie a overovanie vedomostí. Lehoty a ďalšie podrobnosti riešia príslušné vyhlášky a normy.

- h. Pri práci je nevyhnutné ustavične mať pri sebe preukaz o kvalifikácii.

5. PROTIPOŽIARNE OPATRENIA

- a. Zabezpečenie OPP je súčasťou zodpovednosti a povinnosti každého vedúceho zamestnanca podľa rozsahu jeho pôsobnosti. Súčasne zodpovedá za realizáciu protipožiarnych opatrení a za dodržiavanie protipožiarnych predpisov, pracovných inštrukcií, postupov a technologickej disciplíny a nepripustí ich porušenie.

Svoju zodpovednosť nemôže preniesť na svojho podriadeného alebo pracovníka v odbore ochrany pred požiarmi.

- b. Každý dodávateľ oznámi vedeniu stavby osobu zodpovednú za ochranu pred požiarmi.
- c. Všetci pracovníci na stavbe sú povinní poznať a dodržiavať predpisy OPP, plniť stanovené úlohy na úseku prevencie, vrátane účasti na vzdelávaní a odbornej príprave (vrátane preskúšania). Bez meškania musí ohlásiť nadriadenému alebo pracovníkovi OPP chyby a nedostatky ohrozujúce protipožiarnu bezpečnosť.
- d. Protipožiarne asistenčné hliadky a ich vybavenie musia byť v súlade s § 19 a § 23 vyhlášky MV SR č. 121/2002 Z. z. o požiarnej prevencii (časová verzia predpisu účinná od 01.09.2015).
- e. Tieto protipožiarne asistenčné hliadky až na osobitné výnimky organizuje zhotoviteľ prác v rámci svojich pracovných činností. Podzhotoviteľia zaisťujú vybavenie vlastných hliadok. Podľa potreby budú členovia hliadok vybavení plynovým detektorom a zaškolení na obsluhu. K prístrojom musí byť dostupná príslušná technická dokumentácia (certifikácia, periodická kalibrácia prístroja a pod.). Hliadka sa musí pre začatím práce zoznámiť s rozsahom a stanovenými podmienkami práce s otvoreným ohňom a požiarna nebezpečnými miestami v okolí práce. V prípade zistenia nebezpečnej situácie požiarna hliadka vždy upozorní svoje okolie na nebezpečenstvo.

Zákaz fajčenia

- f. Podľa zákona NR SR č. 377/2004 Z. z. o ochrane nefajčiarov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov:
- pri práci, ak dôsledkom fajčenia môže byť bezprostredne ohrozený život, zdravie alebo majetok,
 - na schôdzach, poradách a rokovaní v uzavretých verejných priestoroch,
 - v pracovných miestnostiach, kde účinkom fajčenia sú vystavení nefajčiari.
- g. Kontrolu dodržiavania tohto zákona v rámci svojej pôsobnosti vykonávajú koordinátor bezpečnosti a poverení pracovníci zhotoviteľov.
- h. Zákaz fajčenia na pracoviskách firiem ustanovuje Zákonník práce a zákon NR SR č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
- i. Zhotoviteľ je povinný vydať zákaz fajčenia na pracoviskách, na ktorých pracujú aj nefajčiari a zabezpečiť dodržiavanie tohto zákazu.

Na celom stavenisku sa zakazuje fajčiť, okrem vyhradených fajčiarskych miest. Zákaz manipulácie s otvoreným ohňom.

- j. Práca s otvoreným ohňom a inými zdrojmi zapálenia (zváranie, pálenie, brúsenie a pod.) , ako aj používanie všetkých elektrických zariadení (vrátane batériových svetidiel, vŕtačiek, meracích zariadení a pod.) v priestoroch s nebezpečenstvom výbuchu je možné iba na základe písomného povolenia a zápisu pre prácu s otvoreným ohňom. Vystavovateľ povolenia stanoví podmienky a bezpečnostné opatrenia so zreteľom na konkrétne podmienky a mieru ohrozenia výbuchom či požiarom a na realizované zariadenie.
- k. Práca s otvoreným ohňom v priestoroch zvýšeného rizika a ďalšej práce za mimoriadnych podmienok budú v potrebných prípadoch zabezpečované

protipožiarnou asistenčnou hliadkou - samostatne pre každú požiarnu nebezpečnú prácu.

- l. Následný dozor po ukončení zvaračských prác (na potrebný čas - najmenej na 8 hodín) organizuje na vyčlenených pracoviskách zhotoviteľ. Dozor vykonáva člen protipožiarnej asistenčnej hliadky, trvalo alebo v určených časových intervaloch - podľa rizika požiaru.
- m. Skladové objekty s uloženými horľavými látkami, bunky sociálneho zariadenia, kancelárske bunky majstrov a objektov vedenia stavby musia byť vybavené (zabezpečené) prenosnými hasiacimi prístrojmi.
- n. Všetky podložky, zásteny a plachty pre zvaračov musia byť z nehorľavého materiálu. Musia zaistiť ochranu proti prieniku žeravých častíc do priestoru zvonku zvaracieho pracoviska.
- o. Pojazdové strojné zariadenia, vrátane zvaracích agregátov, ktoré je vybavené spaľovacím motorom, musí byť riadne uzemnené a trvalo vybavené hasiacim prístrojom.
- p. Hasiaci prístroj musí byť raz za dva roky kontrolovaný oprávnenou osobou a riadne označený.

- q. Požiarne hydranty, vecné prostriedky a zariadenie PO (ako sú hasiace prístroje a hadice) a ostatné zariadenia pre havarijné situácie musia byť trvalo prístupné a plne použiteľné. Vo vzdialenosti do 3 m musí zostať voľný priestor.
- r. Zneškodnenie odpadu pálením na stavbe je prísne zakázané.
- s. Elektrické ohrievače v kanceláriách, dielňach, pracovných priestoroch a pod. musia byť v dobrom stave a pravidelne kontrolované v súlade s STN 33 1500.
- t. Zneškodnenie horľavých alebo jedovatých látok musí byť vykonané v súlade so zásadami pre zneškodňovanie nebezpečného odpadu pod odborným dohľadom. Nesmú byť vypustené do fekálnej alebo splaškovej kanalizácie.
- u. V priestoroch výrobných jednotiek a vo vzdialenosti do 10 m od všetkých pracovísk s otvoreným ohňom (i dočasných) nesmú byť umiestnené pohotovostné zásoby tlakových fliaš a farieb.
- v. Horľavé látky ako pohonné hmoty, čistiace prostriedky atď. musia byť riadne skladované v uzatvorených nádobách, jasne označených oddelene od iného materiálu a mimo pracovné priestory. Skladovacie priestory musia byť zreteľne označené výstražnými značkami zákazu fajčenia. Skladovanie musí zodpovedať STN 65 0201.

- w. Na stavbe a v ďalších pracovných priestoroch, ako aj v kanceláriách a sociálnych bunkách po uplynutí pracovnej doby uskutočnia vedúci zamestnanci príslušných podzhotoviteľov kontrolu a zaistenie proti riziku požiaru od tlejúceho odpadu, zvyškov zvracacích materiálov, dreva, papiera a pod. Žiadne stroje, ohrievače, svietidlá a iné zariadenie nesmie zostať v chode. Všetky skrine na náradie a dvere musia byť zamknuté.
- x. Každý požiar a každú explóziu je treba s uvedením presného miesta a rozsahu škôd nahlásiť vedeniu stavby a koordinátorovi bezpečnosti. Pred príchodom hasičov je treba hasiť oheň a udržať voľné príjazdové komunikácie.
- y. Použitie hasiace prístroje treba ihneď vymeniť za funkčné a schopné ďalšej prevádzky.

6. IDENTIFIKÁCIA, OHLÁSENIE A ZDOLÁVANIE UDALOSTÍ: ÚRAZU, POŽIARU, INCIDENTOV

- a. Podľa charakteru staveniska, jeho rozlohy, použitia priestorov, zariadení, fyzikálnych a chemických vlastností používaných látok, ako aj podľa maximálneho počtu prítomných osôb musí byť k dispozícii dostatočný počet požiarnotechnických zariadení a požiarnych vodovodov.
- b. Požiarnotechnické zariadenia musia byť včas testované a kontrolovaná ich funkčnosť. Požiarnotechnické zariadenia a požiarné vodovody musia byť ľahko prístupné a jednoducho použiteľné. Zariadenie musí byť patrične označené. Označenie musí byť umiestnené na vhodnom mieste.
- c. V zmysle zákona 124/2006 Z. z. všetky nehody, úrazy a poruchy (ďalej „udalosti“), ktoré môžu viesť k poraneniam, haváriám alebo stratám, musia byť oznámené stavbyvedúcemu a zamestnávateľovi poškodeného pracovníka. V prípade, že ide o registrovaný pracovný úraz, je povinný zhotoviteľ prizvať k šetreniu zástupcu stavebníka. Ak sa niekde vyskytne aj najmenšie poranenie, musí sa zaznamenať v Knihe udalostí zhotoviteľa.
- d. Písomné správy musia podrobne opisovať podstatu udalosti, čas a dátum jej výskytu a presné určenie miesta, ako aj ostatné súvisiace faktory, ktoré môžu prispieť k objasneniu vzniku udalosti.
- e. Taktiež sa musia získať podrobné údaje o všetkých svedkoch, ako aj akékoľvek porušenie dohody alebo pracovného povolenia, ktoré sa musia zaznamenať.
- f. Tam, kde došlo k ťažkej ujme na zdraví osôb, sa musí vyžiadať lekárske posudok, a prizvať autorizovaného bezpečnostného technika.

7. PRVÁ POMOC

- a. Zhotoviteľ musí zabezpečiť, aby prvú pomoc mohol kedykoľvek v prípade potreby poskytnúť odborne spôsobilý pracovník, ktorý je vždy k dispozícii.
- b. Musia byť prijaté opatrenia na zabezpečenie lekárskej pomoci a zabezpečenie odvozu pracovníka postihnutého úrazom alebo náhlou nevoľnosťou.
- c. Ak je to potrebné so zreteľom na rozsah prác alebo druh vykonávanej činnosti, musí byť k dispozícii jedna miestnosť alebo viac miestností na poskytovanie prvej pomoci.
- d. Miestnosť na poskytovanie prvej pomoci musí byť vybavená základnými prostriedkami a vybavením prvej pomoci a musí byť ľahko prístupná aj na manipuláciu s nosidlami.
- e. Miestnosť na poskytovanie prvej pomoci musí byť označená v súlade s osobitným predpisom.
- f. Prostriedky na poskytovanie prvej pomoci musia byť dostupné na všetkých miestach, na ktorých to pracovné podmienky vyžadujú.
- g. Prostriedky na poskytovanie prvej pomoci musia byť označené a ľahko prístupné.
- h. Adresa a telefónne číslo miestnej záchrannej služby musia byť viditeľne umiestnené na miestach s prostriedkami na poskytovanie prvej pomoci.

8. VŠEOBECNÉ ZÁSADY A VŠEOBECNÉ POŽIADAVKY

Počas realizácie prác každý zhotoviteľ je povinný zabezpečovať plnenie požiadaviek na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci vrátane všeobecných zásad prevencie s prihliadnutím najmä na:

- a. udržiavanie poriadku a čistoty na stavenisku,
- b. umiestnenie pracoviska, jeho prístupnosť, určenie komunikácií alebo priestorov na priechod a pohyb pracovníkov a na prejazd a pohyb pracovných prostriedkov,
- c. podmienky na manipuláciu s rôznymi materiálmi,
- d. technickú údržbu zariadení a pracovných prostriedkov, ich kontrolu pred uvedením do prevádzky a pravidelnú kontrolu s cieľom odstrániť nedostatky, ktoré by mohli ovplyvniť bezpečnosť a zdravie pracovníkov,
- e. určenie a úpravu plôch na uskladňovanie rôznych materiálov, najmä ak ide o nebezpečné materiály alebo látky,
- f. podmienky na odstraňovanie použitých nebezpečných materiálov alebo látok,
- g. uskladňovanie, manipuláciu alebo odstraňovanie odpadu a zvyškov materiálov,
- h. prispôbovanie času určeného na jednotlivé práce alebo ich etapy podľa skutočného postupu prác,

- i. spoluprácu medzi zamestnávateľmi a fyzickými osobami, ktoré sú podnikateľmi a nie sú zamestnávateľmi,
- j. vzájomné pôsobenie pracovných činností uskutočňovaných na stavenisku alebo v jeho tesnej blízkosti.

9. POVINNOSTI STAVEBNÍKA A KOORDINÁCIA BEZPEČNOSTI NA STAVENISKU

Stavebník zabezpečí pred zriadením staveniska vypracovanie plánu bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. Ak v typovej dokumentácii stavby, podľa ktorej sa opakovane vykonáva stavba, sú na vykonanie stavebných prác určené spôsoby zaistenia bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, netreba ich určiť v zhotoviteľskej dokumentácii. Koordinácia projektovej dokumentácie zahŕňa:

- vypracovanie plánu bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, ktorý ustanoví pravidlá na vykonávanie prác na stavenisku; plán obsahuje aj osobitné opatrenia pre jednotlivé práce s osobitným nebezpečenstvom,
 - vypracovanie podkladu, ktorý obsahuje príslušné informácie o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci, ktoré je potrebné zohľadňovať pri všetkých ďalších prácach.
- a. Koordináciu plnenia úloh pri realizácii prác na stavenisku z hľadiska zaistenia bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci zabezpečuje poverený koordinátor bezpečnosti, ktorým môže byť fyzická osoba oprávnená na výkon činnosti stavbyvedúceho, fyzická osoba oprávnená na výkon stavebného dozoru alebo autorizovaný bezpečnostný technik.
 - b. Stavbyvedúci nesmie byť koordinátorom bezpečnosti na stavenisku, na ktorom vykonáva činnosť stavbyvedúceho.
 - c. Koordinácia BOZP zahŕňa:
 - uplatňovanie všeobecných zásad prevencie a požiadaviek na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci pri:
 - technických alebo organizačných riešeniach, na základe ktorých sa plánujú práce, ktoré sa budú vykonávať súčasne alebo budú na seba nadväzovať,
 - určovaní času trvania jednotlivých prác alebo ich etáp,
 - plnenie príslušných požiadaviek tak, aby každý zhotoviteľ:
 - uplatňoval zodpovedajúcim spôsobom všeobecné zásady,
 - dodržiaval plán bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci,
 - d. úpravy plánu bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci a podkladu, vypracovaného koordinátorom projektovej dokumentácie, ktoré budú zohľadňovať postup prác so zreteľom na zmeny v priebehu prác.
 - e. Stavebník pred začatím prác predloží inšpektorátu práce, v ktorom územnom obvode sa stavenisko nachádza, oznámenie podľa prílohy č. 1 k nariadeniu vlády č. 396/2006 Z. z. o minimálnych bezpečnostných a zdravotných požiadavkách na stavenisko, ak:
 - plánované trvanie prác na stavenisku bude dlhšie ako 30 pracovných dní a na stavenisku bude súčasne pracovať viac ako 20 fyzických osôb alebo
 - stavebník pred začatím prác viditeľne umiestni na stavenisku oznámenie podľa prílohy č. 1, ktoré v prípade zmeny aktualizuje.
 - f. Ak stavebník poverí koordinátora BOZP plnením úloh, nezabúva sa tým zodpovednosti za plnenie týchto úloh.
 - g. Stavbyvedúci organizuje, riadi a koordinuje stavebné práce a iné činnosti na stavenisku a na stavbe a vedie o nich evidenciu v stavebnom denníku. Stavbyvedúci

je oprávnený:

- Určovať začatie a skončenie jednotlivých stavebných prác a iných činností na stavenisku a na stavbe,
- Dávať pokyny týkajúce sa vykonávania stavebných prác, organizácie práce a pohybu osôb na stavenisku a na stavbe,
- Preberať stavebné výrobky, zisťovať ich vhodnosť a určovať ich umiestnenie a uskladnenie na stavenisku,
- Dávať príkazy na okamžité zastavenie stavebných prác a iných činností na stavenisku a na stavbe, ak sa vyskytla prekážka, pre ktorú je ich ďalšie vykonávanie neprípustné,
- Koordinovať poradie stavebných prác,
- Vykázať cudziu osobu zo staveniska a zo stavby.

h. Osoba vykonávajúca **stavebný dozor** :

- sleduje spôsob a postup uskutočňovania stavby tak, aby sa zaručila bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci, riadna inštalácia a prevádzka technického vybavenia na stavbe, odborné ukladanie stavebných výrobkov a hmôt, vhodnosť ich použitia a odborné ukladanie strojov a zariadení; sleduje vedenie stavebného denníka,
- zodpovedá za súlad priestorovej polohy s dokumentáciou stavby, za dodržanie všeobecných technických požiadaviek na výstavbu a spoluzodpovedá za dodržanie podmienok rozhodnutí vydaných na uskutočnenie stavby, najmä územného rozhodnutia a stavebného povolenia,
- vplýva na odstránenie chýb, ktoré na stavbe zistil; ak nemožno chyby odstrániť v rámci výkonu stavebného dozoru, bezodkladne ich oznámi stavebnému úradu.

10. STAVEBNÝ DENNÍK

- a. Stavebný denník je dokument, ktorý je súčasťou dokumentácie uloženej na stavenisku, zaznamenávajú sa v ňom všetky podstatné udalosti, ktoré sa stali na stavenisku. Do stavebného denníka sa zapisujú všetky dôležité údaje o stavebných prácach, o vykonávaní štátneho stavebného dohľadu, štátneho dozoru, dozoru projektanta nad vykonávaním stavby a autorského dozoru a o iných činnostiach ovplyvňujúcich stavebné práce a priebeh výstavby.
- b. Stavebný denník vedie stavbyvedúci alebo stavebník od prvého dňa prípravných prác až do skončenia stavebných prác.
- c. Do stavebného denníka sú oprávnené robiť zápisy, a to dátum návštevy staveniska, zistené skutočnosti a urobené opatrenia, tieto ďalšie osoby :
 - osoba oprávnená vykonávať štátny stavebný dohľad
 - geodet a kartograf stavby
 - stavebník alebo jeho splnomocnený zástupca a vlastník stavby, ak nie je stavebníkom
 - projektant a projektant čiasťkových projektov stavby
 - zhotoviteľ (dodávateľ) stavby
 - osoba vykonávajúca stavebný dozor
 - osoba vykonávajúca štátny dozor
 - koordinátor bezpečnosti práce na stavenisku

11. OBOZNAMOVANIE A INFORMOVANIE

- a. Stavbyvedúci preukázateľne oboznámi zhotoviteľov a podzhotoviteľov s požiadavkami bezpečnosti práce obsiahnutými v tomto Pláne BOZP.
- b. Oboznamovanie osoby vykonávajúcej stavebné práce a zodpovednej osoby sa uskutočňuje najmenej raz za 12 mesiacov, ak ide o stavebné práce vykonávané:

- vo výške nad 1,5 m, ak nemožno pracovať z pevnej a bezpečnej pracovnej podlahy,
- c. Obsahom oboznamovania je aj výber a používanie vhodného osobného ochranného pracovného prostriedku proti pádu a praktická príprava pracovníka na jeho správne používanie a pri prácach vo výkope obsahom oboznamovania je aj spôsob zabezpečenia stability stien výkopov.
- d. Pri zmene geologických, hydrogeologických, poveternostných a iných podmienok, ktoré môžu nepriaznivo ovplyvniť bezpečnosť a ochranu zdravia pri stavebných prácach, zodpovedná osoba po vykonaní potrebných zmien technologických postupov oboznámi s nimi osoby vykonávajúce tieto stavebné práce.
- e. Na začiatku pracovnej zmeny zodpovedná osoba (stavbyvedúci, majster a vedúci pracovnej skupiny) informuje osoby vykonávajúce stavebné práce o bezpečných pracovných postupoch a o nebezpečenstvách a ohrozeniach; záznam o informovaní sa uvedie v stavebnom denníku.
 - z pohyblivej pracovnej plošiny,
 - z rebríka vo výške nad 5 m,
 - pri zemných prácach vo výkope hlbšom ako 1, 3 m.

12. PRÍPRAVA STAVEBNÝCH PRÁČ A VYMEDZENIE STAVENISKA

Na stavenisku musí byť okrem projektovej dokumentácie potrebnej na uskutočňovanie stavby aj zhotoviteľská dokumentácia, návody a pravidlá o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci potrebné na bezpečný výkon práce.

Technologický postup musí obsahovať:

nadväznosť a súbeh jednotlivých pracovných činností, bezpečný pracovný postup pre jednotlivú pracovnú činnosť, použitie strojov, zariadení, pomôcok a ďalších pracovných prostriedkov, druhy a typy pomocných stavebných konštrukcií, najmä lešení, podperných konštrukcií, plošín, spôsob zvislej dopravy a vodorovnej dopravy osôb a materiálu vrátane vymedzenia komunikácií a skladovacích plôch, technické opatrenia a organizačné opatrenia na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci na konkrétnom pracovisku na stavenisku a v ohrozenom priestore v okolí tohto pracoviska:

- v čase, keď sa na ňom nepracuje
- pri stavebných prácach v mimoriadnych podmienkach, najmä počas prevádzky a pri súbehu stavebných prác vykonávaných viacerými zhotoviteľmi
- pri ohrození prírodnými živlami, najmä pri záplavách, zosuve pôdy
- pri postupnom odovzdávaní stavby alebo jej objektov do prevádzky a do užívania

Zhotoviteľská dokumentácia na vykonávanie betonárskych prác a prác s nimi súvisiacich a búracích prác a rekonštrukčných prác nemusí obsahovať technologický postup, ak ide o práce vykonávané pri jednoduchých stavbách a drobných stavbách v rozsahu najviac siedmich dní alebo o práce, ktorých bezpečné vykonávanie je upravené slovenskými technickými normami, ktoré sa uplatňujú na konkrétnom pracovisku na stavenisku. V týchto prípadoch sa nevyhnutné opatrenia na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci určujú pred začatím jednotlivých prác, pričom sa uvedú v stavebnom denníku alebo v inom písomnom doklade.

Pri vymedzovaní staveniska sa musí prihliadať na bezpečnosť priestorov a komunikácií v okolí staveniska a na bezpečnosť ďalších priestorov dotknutých stavebnými prácami.

Stavenisko v zastavanom území obce musí byť oplotené do výšky najmenej 1, 8 m.

Stavenisko musí:

- byť zabezpečené pred vstupom cudzích osôb na miesta, kde môže dôjsť k ohrozeniu života alebo zdravia, a to prípadne aj úplným ohradením
 - byť označené ako stavenisko s uvedením potrebných údajov o stavbe a účastníkoch výstavby (Príloha 1)
 - mať zriadený vjazd a výjazd z miestnej komunikácie alebo z účelovej komunikácie na prísun stavebných výrobkov, na odvoz zeminy a stavebného odpadu a na prístup vozidiel zdravotníckej pomoci a požiarnej ochrany, ktorý sa musí čistiť
 - umožňovať bezpečné uloženie stavebných výrobkov a stavebných mechanizmov a umiestnenie zariadenia staveniska
- a. umožňovať bezpečný pohyb osôb vykonávajúcich stavebné práce
 - b. mať zabezpečený odvoz alebo likvidáciu odpadu
 - c. mať vybavenie potrebné na vykonávanie stavebných prác a na pobyt osôb vykonávajúcich stavebné práce
 - d. byť zriadené a prevádzkované tak, aby bola zabezpečená ochrana zdravia ľudí na stavenisku a v jeho okolí, ako aj ochrana životného prostredia
 - e. Možné zdroje ohrozenia, najmä otvory, jamy, nestabilné konštrukcie, stavebné dielce a stroje, sa musia vhodným spôsobom zabezpečiť
 - f. Všetky vstupy na stavenisko sa musia označiť bezpečnostným a zdravotným označením:

Zákaz vstupu na stavenisko osobám, ktoré tam neplnia pracovné úlohy.

13. ODOVZDANIE A PREVZATIE STAVENISKA ALEBO PRACOVISKA NA STAVENISKU

- a. Zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci musí byť písomne dohodnuté medzi zhotoviteľmi a obsahuje aj spôsob odovzdania a prevzatia staveniska alebo pracoviska na stavenisku formou záznamu o odovzdaní a prevzatí pracoviska na stavenisku. Rovnako sa postupuje pri súbehu stavebných prác s prácami počas prevádzky.
- b. Pred začatím stavebných prác na stavenisku treba, aby stavebník záznamom o odovzdaní a prevzatí staveniska odovzdal stavenisko zhotoviteľovi.
- c. Zhotoviteľ, ktorý prevzal stavenisko od stavebníka, môže odovzdať záznamom o odovzdaní a prevzatí pracoviska stavenisko alebo konkrétne pracovisko jednému ďalšiemu zhotoviteľovi, ktorý na konkrétnom pracovisku bude vykonávať svoju pracovnú činnosť, alebo späť stavebníkovi.
- d. Záznam o odovzdaní a prevzatí pracoviska na stavenisku obsahuje:
 - identifikáciu konkrétneho pracoviska na stavenisku, ktoré je predmetom odovzdania a prevzatia medzi zhotoviteľmi,

- identifikačné údaje odovzdávajúceho subjektu, ktorými sú jeho názov alebo obchodné meno, sídlo a identifikačné číslo a meno a priezvisko zodpovednej osoby za odovzdanie konkrétneho pracoviska na stavenisku,
 - identifikačné údaje preberajúceho subjektu, ktorými sú jeho názov alebo obchodné meno, sídlo a identifikačné číslo a meno a priezvisko zodpovednej osoby za prevzatie konkrétneho pracoviska na stavenisku,
 - dohodnuté podmienky alebo požiadavky zhotoviteľov,
 - dátum a čas odovzdania a prevzatia konkrétneho pracoviska na stavenisku a podpisy zodpovedných osôb za odovzdanie a prevzatie konkrétneho pracoviska na stavenisku za zhotoviteľov.
- e. Ak pracovisko nie je odovzdané ďalšiemu zhotoviteľovi, tento ďalší zhotoviteľ je podzhotoviteľom vykonávajúcim pracovnú činnosť na pracovisku zhotoviteľa.
- f. Okolie a obvod staveniska musia byť označené a usporiadané tak, aby boli jasne viditeľné a identifikovateľné.

14. PRERUŠENIE STAVEBNÝCH PRÁČ

- a. Stavebné práce možno prerušiť až po vykonaní nevyhnutných opatrení na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci na konkrétnom pracovisku na stavenisku, najmä po zabezpečení stability pracoviska a priestorovej tuhosti konštrukcie, zabezpečení otvorov, jám a voľných okrajov proti pádu pri práci vo výške a nad voľnou hĺbkou a zabezpečení bezpečného stavu pracovného prostredku.
- b. Stavebné práce sa musia prerušiť, ak je ohrozená osoba, stavba, časť stavby alebo jej okolie v dôsledku zhoršených poveternostných podmienok, nevyhovujúceho technického stavu konštrukcie, stroja, nástroja alebo prístroja, v dôsledku prírodných živlov alebo iných nepredvídaných okolností. Po posúdení dôvodov prerušenia stavebných prác zodpovedná osoba rozhodne o ich prerušení.
- c. O prerušení stavebných prác a o vykonaných nevyhnutných opatreniach na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci zodpovedná osoba vyhotoví záznam. Vo výkone stavebných prác možno pokračovať až na základe pokynu zodpovednej osoby.

Prerušenie prác vo výške a nad voľnou hĺbkou

- d. Práca vo výške a nad voľnou hĺbkou v priestoroch nechránených proti poveternostným vplyvom sa musí prerušiť pri:
- búrke, silnom daždi, snežení, tvorení námrazy,
 - vetre s rýchlosťou od 8 m.s⁻¹ (5. Bf stupeň), ak ide o práce vykonávané na rebríkoch, ak sú chodidlá vo výške viac ako 5 m a pri použití osobného ochranného pracovného prostriedku proti pádu,
 - vetre s rýchlosťou od 10, 8 m.s⁻¹ (6. a vyšší Bf stupeň),
 - viditeľnosti menej ako 30 m,
 - teplote prostredia menej ako -10 °C alebo viac ako + 43 °C.

15. STABILITA A PEVNOSŤ

- a. Pracoviská musia mať konštrukciu a pevnosť primeranú charakteru ich používania.
- b. Materiály, zariadenia a iné prvky, ak sa pohybujú akýmkoľvek spôsobom a môžu ovplyvniť bezpečnosť a zdravie pracovníkov, musia byť primeraným spôsobom zabezpečené.

- c. Prístup k akýmkoľvek plochám pozostávajúcim z nedostatočne pevných materiálov nie je povolený, ak plochy nie sú zabezpečené primeraným zariadením alebo prostriedkami na bezpečný výkon práce.
- d. Vyvýšené alebo v hĺbke umiestnené pohyblivé pracoviská alebo pevné pracoviská musia byť stabilné a zabezpečené proti prevrhnutiu. Pritom je potrebné zohľadňovať počet pracovníkov pracujúcich na nich, najväčšie možné zaťaženie a rozloženie zaťaženia a pôsobenie vonkajších vplyvov.
- e. Ak nosné a iné časti týchto pracovísk nie sú zabezpečené proti prevrhnutiu, je potrebné ich stabilitu zabezpečiť vhodným a bezpečným spôsobom upevnenia, aby sa zabránilo každému neželateľnému pohybu celých pracovísk alebo ich častí.
- f. Stabilita a pevnosť sa musia priebežne kontrolovať, osobitne po prípadnej zmene výšky alebo hĺbky pracovného miesta.

16. ÚNIKOVÉ CESTY A NÚDZOVÉ VÝCHODY

- a. V prípade ohrozenia pracovníci musia mať možnosť opustiť všetky pracovné miesta čo najrýchlejšie a najbezpečnejšie.
- b. Počet, rozdelenie a rozmery únikových ciest a východov závisia od použitia, zariadenia a rozmerov staveniska a priestorov a od maximálneho prípustného počtu osôb.
- c. Únikové cesty a východy musia byť označené. Označenie musí byť trvanlivé a umiestnené na vhodnom mieste.
- d. Únikové cesty a východy musia byť trvalo voľné a viesť, ak je to možné, najkratšou cestou do bezpečného priestoru alebo na voľné priestranstvo.
- e. Únikové cesty a východy, komunikácie a dvere musia byť voľné a bez prekážok, aby mohli byť kedykoľvek použité.
- f. Únikové cesty a východy, pri ktorých je potrebné umelé osvetlenie, musia byť pre prípad výpadku elektrického prúdu zabezpečené núdzovým osvetlením primeranej intenzity.
- g. Dvere núdzových východov sa musia otvárať smerom von.
- h. Dvere núdzových východov nesmú byť zamknuté alebo zaistené takým spôsobom, ktorý by znemožňoval jednoduché a rýchle otvorenie osobou, ktorá ich má použiť v prípade ohrozenia.
- i. Núdzové východy nesmú byť vybavené posuvnými alebo otáčavými dverami.

17. KOMUNIKÁCIE A NEBEZPEČNÉ PRIESTORY

- a. Komunikácie vrátane schodísk, nakladacích plošín a rámp musia byť riešené tak, aby zabezpečovali ľahký, bezpečný a vhodný prístup, ktorý nebude ohrozovať pracovníkov nachádzajúcich sa v ich blízkosti.
- b. Ak sa na dopravných komunikáciách používajú dopravné prostriedky, pre chodcov musí byť vymedzený dostatočne voľný priestor alebo primerané ochranné zariadenia. Komunikácie musia byť pravidelne kontrolované a udržiavané.
- c. Ak to vyžaduje situácia, komunikácie musia byť v záujme ochrany pracovníkov viditeľne označené.

- d. Medzi dopravnými komunikáciami pre vozidlá a dverami, bránami, priechodmi pre chodcov, chodbami a schodiskami musí byť dostatočne voľný priestor.
- e. Pred začatím staveniskovej dopravy a pri jej podstatnej zmene sa musia skontrolovať prejazdne profily a prevádzkové podmienky komunikácií. Nevyhovujúce komunikácie sa musia upraviť do bezpečného prevádzkového stavu.
- f. Šírka komunikácie určenej pre chodcov na stavenisku musí byť najmenej 0,75 m a pri obojsmernej premávke najmenej 1,5 m. Komunikácie určené pre chodcov s väčším sklonom ako 1 : 3 musia mať aspoň na jednej strane dvojtyčové zábradlie vysoké najmenej 1 m.
- g. Nebezpečné priestory musia byť viditeľne označené.
- h. Prekážky na dopravných komunikáciách ovplyvňujúce bezpečný prejazd, ako aj zákaz vjazdu a koniec cesty, sa musia označiť bezpečnostným červeno-bielym šrafovaním.
- i. Prekážky na dopravných komunikáciách a komunikáciách určených pre chodcov vyššie ako 0,1 m, najmä koľajnice, rúrky alebo hadice, musia byť vybavené priechodmi a prejazdmi zodpovedajúcej únosnosti.
- j. Na komunikáciách, kde hrozí zvýšené nebezpečenstvo pádu osoby, zjazdu alebo zbehnutie vozidla alebo stroja, sa musia vykonať bezpečnostné opatrenia, najmä sa použije ohradenie alebo zvodidlá; to platí aj pre konce komunikácií a zakázaných vjazdov.

18. PODLAHY, OTVORY, JAMY, STENY, STROPY MIESTNOSTÍ A STRECHY

- a. Podlahy pracovísk nesmú mať nebezpečné nerovnosti, otvory alebo šikmé plochy a musia byť pevné, stabilné a nešmyklavé.
- b. Otvory a jamy na stavenisku alebo komunikácii, kde hrozí nebezpečenstvo pádu osôb, musia byť vždy zakryté alebo ohradené pevným dvojtyčovým zábradlím vysokým najmenej 1 m.
- c. Zakrytie otvoru a jamy súvislým poklopom sa musí vykonať tak, aby ho nebolo možné pri prevádzke odstrániť alebo poškodiť. Únosnosť súvislého poklopu musí zodpovedať predpokladanej prevádzke.
- d. Otvory a jamy, v ktorých sa bezprostredne vykonávajú práce, sa nezakrývajú. Ak sa v blízkosti týchto otvorov a jám zdržujú ďalšie osoby vykonávajúce práce, musia byť otvory a jamy ohradené alebo strážené počas trvania ohrozenia.
- e. Priehľadné alebo priesvitné steny, najmä celosklené priečky v miestnostiach alebo v blízkosti pracovísk a komunikácií musia byť viditeľne označené prelepením nepriehľadnou páskou alebo musia byť zo strany takých miest alebo komunikácií zabezpečené, aby sa zabránilo kontaktu pracovníkov s týmito stenami a možnosti ich zranenia v dôsledku rozbitia takých stien.

19. DVERE, BRÁNY A OKNÁ

- a. Dvere a brány otvárajúce sa smerom nahor musia byť vybavené mechanizmom, ktorý ich zabezpečí proti samovoľnému spadnutiu.
- b. Dvere a brány na únikových cestách musia byť primerane označené.

- c. Mechanické dvere a brány nesmú ohrozovať osoby. Musia byť vybavené ľahko identifikovateľným a prístupným núdzovým ovládačom, a ak sa v prípade výpadku elektrického prúdu nedajú otvárať automaticky, musia sa dať otvárať ručne.
- d. Priehľadné alebo priesvitné plochy na dverách a bránach, ak nie sú vyrobené z bezpečných materiálov, musia byť chránené pred rozbitím, ak existuje riziko poranenia pracovníkov pri ich rozbití.
- e. Pracovníci musia mať možnosť bezpečným spôsobom otvoriť, zatvoriť, nastaviť alebo zaisťovať okná, svetlíky a vetracie zariadenia tak, aby v otvorenej polohe neohrozovali pracovníkov.

20. VETRANIE

- a. So zreteľom na používaný pracovný postup a fyzickú záťaž pracovníkov musia byť vykonané opatrenia na zaistenie dostatočného prívodu čerstvého vzduchu.
- b. Ak sa použije nútený vetrací systém, musí byť udržiavaný v prevádzkyschopnom stave a nesmie vytvárať prievan, ktorý by ohrozil zdravie pracovníkov alebo zhoršoval pracovnú pohodu.
- c. Usadeniny alebo znečistenia, ktoré by mohli znečisťovaním ovzdušia bezprostredne ohroziť zdravie pracovníkov, musia byť bez zbytočného odkladu odstránené.

21. TEPLOTA A VPLYV POČASIA

- a. Teplota počas práce musí byť primeraná ľudskému organizmu so zreteľom na používané pracovné postupy a fyzickú záťaž pracovníka.
- b. Pre pracovníkov pracujúcich na stavenisku musí byť zabezpečené dostatočné množstvo pitnej vody alebo iné vhodné nealkoholické nápoje, a to aj pre

pracovníkov pracujúcich vo vnútorných priestoroch a pre pracovníkov pracujúcich v blízkosti týchto pracovísk.

- c. V celom areáli staveniska je zákaz požívať alkoholické nápoje a omamné látky a vstupovať pod ich vplyvom do tohto areálu.
- d. V prípade porušenia tohto zákazu zo strany zamestnanca stavbyvedúci vylúči tohto zamestnanca z pracoviska. Pri opakovanom porušení povinností rovnakého druhu na základe rozhodnutia stavbyvedúceho sa daný pracovník môže natrvalo vylúčiť z pracoviska.
- e. Dychové skúšky na požitie alkoholu môže vykonať koordinátor bezpečnosti, stavbyvedúci, príslušný nadriadený, ako i ktorýkoľvek pracovník poverený štatutárnym zástupcom zhotoviteľa alebo subdodávateľa za účasti aspoň jedného zástupcu zamestnancov, ak je prítomný na pracovisku.
- f. V prípade odmietnutia zamestnanca zhotoviteľa alebo subdodávateľa podrobiť sa dychovej skúške sa má za to, že pracovník je pod vplyvom alkoholu.
- g. V prípade podozrenia zneužitia omamných látok a odmietnutia podrobiť sa lekárskeho vyšetreniu a odberu krvi sa má za to, že pracovník je pod vplyvom omamných látok.
- h. Teplota v oddychových priestoroch, miestnostiach pre obslužný personál, zariadeniach na osobnú hygienu, v jedálňach a miestnostiach na poskytovanie prvej pomoci musí byť primeraná účelu ich používania.
- i. Pracovníci musia byť chránení pred vplyvmi počasia, ktoré by mohli ohroziť ich bezpečnosť a zdravie.

22. OSVETLENIE PRACOVÍSK, PRIESTOROV A KOMUNIKÁCIÍ NA STAVENISKU DENNÝM SVETLOM A UMELÝM OSVETLENÍM

- a. Pracoviská musia byť v čo najväčšej miere osvetlené denným svetlom.
- b. Pracoviská, priestory a komunikácie, na ktorých sa pracuje, musia byť dostatočne osvetlené denným svetlom a umelým osvetlením v noci, a ak je denné svetlo nedostatočné, musia sa použiť prenosné svetelné zdroje odolné proti nárazom poskytujúce umelé osvetlenie primerané požiadavkám na zaistenie bezpečnosti a zdravia pracovníkov.
- c. Farba umelého osvetlenia nesmie rušiť alebo ovplyvňovať vnímanie svetelnej signalizácie alebo bezpečnostného značenia.
- d. Osvetlenie pracovísk, priestorov a komunikácií musí byť umiestnené tak, aby nebolo zdrojom úrazu pracovníkov.
- e. Pracoviská, priestory a komunikácie, na ktorých sú pracovníci pri výpadku umelého osvetlenia osobitne vystavení nebezpečenstvu, musia byť vybavené dostatočným núdzovým osvetlením primeranej intenzity.
- f. Okná, strešné okná, svetlíky a sklené steny majú umožňovať tienenie pred nadmerným slnečným svetlom so zreteľom na charakter práce a na využívaný priestor.

23. STAVEBNÉ PRÁCE V MIMORIADNYCH PODMIENKACH

- a. Na vykonávanie stavebných prác v mimoriadnych podmienkach sa v projektovej dokumentácii stavby určujú návrhy technických opatrení, organizačných opatrení a ďalších opatrení na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci.
- b. Ak počas stavebných prác nastanú mimoriadne podmienky, zhotoviteľ určuje v spolupráci s projektantom potrebné technické opatrenia, organizačné opatrenia a ďalšie opatrenia na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci.

24. STAVEBNÉ PRÁCE S OSOBITNÝM NEBEZPEČENSTVOM

- a. Práce s osobitným nebezpečenstvom sú najmä:
- práce, pri ktorých sú pracovníci vystavení nebezpečenstvu zasypania, zapadnutia v močaristom teréne alebo pádu z výšky, kde sa riziko zvyšuje charakterom práce, použitým pracovným postupom alebo podmienkami pracovného prostredia na stavenisku,
 - 2. práce, pri ktorých sú pracovníci ohrození pôsobením chemických alebo biologických faktorov, ktoré znamenajú osobitné nebezpečenstvo pre bezpečnosť a zdravie pracovníkov alebo pre ktoré osobitný predpis ustanovuje monitorovanie pracovného prostredia,
 - práce v kontrolovaných pásmach na pracoviskách zo zdrojmi ionizujúceho žiarenia a práce v prechodných kontrolovaných pásmach pri činnostiach vedúcich k ožiareniu,
 - práce v blízkosti vysokého napätia,
 - Práce, pri ktorých je nebezpečenstvo utopenia,
 - Práce v šachtách,
 - Práce s výbušninami,
 - Montáž alebo demontáž ťažkých konštrukčných prvkov.
- b. Pri stavebných prácach s osobitným nebezpečenstvom sa vykonávajú opatrenia na zamedzenie vstupu osôb, ktoré tam neplnia pracovné úlohy, do ohrozených priestorov, najmä poškodených inžinierskych sietí.
- c. Stavebné práce s osobitným nebezpečenstvom môže osoba vykonávať, len ak sa v jej blízkosti nachádza mimo ohrozeného priestoru ďalšia osoba určená zhotoviteľom, ktorá je schopná poskytnúť pomoc alebo privolať pomoc.
- d. Pracovníci nesmú byť vystavení nadmernému hluku alebo škodlivým vonkajším vplyvom, napríklad plynu, výparom alebo prachu.
- e. Ak pracovníci musia vchádzať do priestoru, v ktorom ovzdušie môže obsahovať toxické alebo nebezpečné látky alebo v ktorom je nedostatočné množstvo kyslíka, alebo ak je ovzdušie zápalné, uzavretý priestor musí byť monitorovaný a musia byť prijaté vhodné preventívne opatrenia.
- f. Pracovník v uzavretom priestore nesmie byť za žiadnych okolností vystavený vysokému riziku vyplývajúcemu z ovzdušia. Zvonku musí byť sústavne sledovaný a musia sa prijať všetky primerané bezpečnostné opatrenia na zaistenie účinnej a okamžitej pomoci.

25. PRÁCA VO VÝŠKE A NAD VOĽNOU HLĚBKOU

- a. Práce vo výškach je možné vykonávať len vtedy, ak sa použijú vhodné prostriedky kolektívneho zabezpečenia, napríklad zábradlia, plošiny alebo záchytné siete.
- b. Pri práci vo výške a nad voľnou hĺbkou sa na všetkých pracoviskách a komunikáciách osoba vykonávajúca stavebné práce zabezpečuje proti pádu kolektívnym zabezpečením alebo osobným ochranným pracovným prostriedkom proti pádu:
- c. od výšky 1,5 m,
- d. do voľnej hĺbky, kde hrozí utopenie, zapadnutie v jamách a nádržích s vodou, vápnom, maltou, zasypanie materiálom alebo iné nebezpečenstvo poškodenia zdravia.
- e. Pádu z výšky sa musí zabrániť technickými opatreniami, predovšetkým pevným a

dostatočne vysokým zábradlím, ktoré musí mať aspoň zarážku pri podlahe, držadlo pre ruky (madlo) a strednú výstuhu, alebo iným rovnocenným riešením.

- f. Zabezpečenie proti pádu od výšky 1, 5 m sa nevyžaduje, ak pracovisko alebo komunikácia je vymedzená zábranou umiestnenou vo vzdialenosti najmenej 1, 5 m od hrany pádu.
- g. Kolektívne zabezpečenie, ktorým sú ochranné a záchytné konštrukcie, napríklad zábradlie, ochranné ohrazenie, lešenie, poklop, záchytné ohrazenie, záchytné lešenie alebo záchytná sieť, musí byť dostatočne pevné a odolné proti vonkajším silám a nepriaznivým vplyvom a upevnené tak, aby bezpečne unieslo predpokladané namáhanie. Jeho únosnosť sa musí preukázať statickým výpočtom alebo iným spôsobom.
- h. Navrhovanie, konštrukčné vyhotovenie, montáž, demontáž, používanie a údržba ochranných a záchytných konštrukcií sa vykonáva podľa slovenských technických noriem.
- i. Materiály a pracovné zariadenia musia byť uložené alebo navrhnuté tak, aby nemohli sklúzať alebo zrútiť sa.
- j. Ak je to potrebné, na stavenisku musia byť umiestnené zastrešené priechody alebo musí byť zabránený prístup k nebezpečným priestorom.

Práce nad sebou

- k. Práce nad sebou sa môžu vykonávať len výnimočne, ak ich nemožno vykonať inak.
- l. Technologický postup musí obsahovať spôsob zaistenia bezpečnosti osôb vykonávajúcich stavebné práce na nižších pracovných úrovniach.
- m. Pod miestom vyfahovania, zdvíhania a spúšťania materiálu sa musí zabezpečiť dostatočný voľný priestor na manipuláciu s materiálom. Počas týchto prác sa do ohrozeného priestoru musí zamedziť prístup osobám.

Osobné ochranné pracovné prostriedky proti pádu

- n. Ak povaha prác neumožňuje použiť ochranné zariadenia, musia sa poskytnúť vhodné prostriedky umožňujúce prístup a musia sa použiť prostriedky osobného zabezpečenia proti pádu.
- o. Osobné ochranné pracovné prostriedky proti pádu sa podľa účelu a spôsobu použitia pri stavebných prácach rozdeľujú na pracovné polohovacie systémy a systémy zachytenia pádu, ktorými sú najmä:
 - systémy na zachytávanie pádu, samonavíjacie záchytné zariadenia, záchytné zariadenia vedeného typu na tuhom alebo pružnom kotviacom vedení,
 - systémy na zabezpečenie pracovnej polohy, sedacie výstroje,
 - spojovacie laná,
 - tlmiče pádu,
 - nosné popruhy,
 - konektory.
- p. Osobný ochranný pracovný prostriedok proti pádu sa periodicky kontroluje a skúša najmenej **raz za 12 mesiacov**. Skúška osobného ochranného pracovného prostriedku proti pádu sa musí vykonať aj po každej mimoriadnej udalosti, najmä po zachytení pádu osoby vykonávajúcej stavebné práce a po extrémnom namáhaní v podmienkach, ktoré zhoršujú jeho bezpečný stav.
- q. Osobný ochranný pracovný prostriedok proti pádu sa môže použiť len po kontrole jeho kompletnosti, schopnosti prevádzky a bezchybného stavu osobou, ktorá ho

použije.

- r. Miesta ukotvenia osobného ochranného pracovného prostriedku proti pádu sa určujú pred jeho použitím tak, aby umožňovali jeho bezpečné upevnenie a zaistenie po celý čas činnosti osoby vykonávajúcej stavebné práce.
- s. Dĺžka pádu, ak výrobca neurčil inak, môže byť pri použití bezpečnostného postroja bez tlmiča pádovej energie najviac 1,5 m a s tlmičom pádovej energie najviac 4 m, pričom bezpečná výška zachytenia padajúcej osoby je najmenej 1 m od úrovne možného dopadu. **Bezpečnostný pás sa nesmie použiť** na zachytenie voľného pádu osoby.
- t. Osoba vykonávajúca stavebné práce vo výške a nad voľnou hĺbkou si môže zaistiť osobný ochranný pracovný prostriedok proti pádu na iné miesto určeného ukotvenia, len ak je stále zaistená proti pádu, najmä druhým lanom. Pracovné lano a bezpečnostné lano musia byť farebne odlišené.
- u. Vhodný osobný ochranný pracovný prostriedok proti pádu a miesto jeho ukotvenia určuje zhotoviteľ v technologickom postupe. Miesto ukotvenia musí odolávať v smere pádu statickej sile najmenej 15 kN.
- v. Na zabezpečenie osoby vykonávajúcej stavebné práce vo výške a nad voľnou hĺbkou proti pádu pri výstupe alebo zostupe sa nesmú používať lanové slučky, uzly alebo úväzky na lanách; to neplatí, ak sa použije špeciálna horolezecká alebo speleologická technika alebo technika priemyselného lezenia a pomôcky, prípravky a prostriedky vyrobené a používané na tento účel.
- w. Fyzická osoba môže vykonávať práce vo výške a nad voľnou hĺbkou pomocou špeciálnej horolezeckej a speleologickej techniky len na základe platného preukazu na prácu vo výške vykonávanú špeciálnou horolezeckou a speleologickou technikou.

26. PÁD PREDMETOV Z VÝŠKY

- a. Ak je to technicky možné, pracovníci musia byť chránení proti padaniu predmetov predovšetkým kolektívnymi ochrannými prostriedkami.
- b. Materiál, náradie a pomôcky sa musia uložiť alebo skladovať vo výškach tak, aby po celý čas uloženia alebo skladovania boli zabezpečené proti pádu, skĺznutiu alebo zhodeniu počas práce a po jej ukončení, a to aj vetrom.
- c. Pracovné náradie sa nesmie zavesiť na časti odevu, ak nie je na to upravený, alebo ak osoba vykonávajúca stavebné práce nepoužije vhodný výstroj, najmä pás s úpinkami.
- d. Konštrukcia na práce vo výške a nad voľnou hĺbkou sa nesmie preťažovať. Hmotnosť materiálu, zariadenia, pomôcok, náradia a osôb nesmie presahovať náhodné zaťaženie konštrukcie určené technickou normou.
- e. Priestory, nad ktorými sa pracuje, musia sa zabezpečiť tak, aby nedošlo k ohrozeniu osôb vykonávajúcich stavebné práce a iných osôb.
- f. Ohrozený priestor sa zabezpečí:
 - vylúčením prevádzky,
 - použitím ochrannej konštrukcie, záchytnej konštrukcie alebo lešenia vybaveného záchytnými sieťami, ktoré vymedzujú ohrozený priestor a zachytávajú prípadný pád,
 - ohradením dvojtyčovým zábradlím s výškou najmenej 1 m s tyčami upevnenými na nosných stĺpoch s dostatočnou stabilitou; na krátkodobé práce s jednoduchým náradím a pracovnými pomôckami, ak nepresiahnu pracovný rozsah jednej pracovnej zmeny, stačí

- vymedziť ohrozený priestor jednotýčovým zábradlím, prípadne lanom upevneným vo výške 1 m, alebo
 - strážení priestoru počas ohrozenia osobou určenou zhotoviteľom.
- g. Ochranné pásmo, ktorým je ohrozený priestor vymedzený ohradením, musí mať šírku od okraja pracoviska alebo pracovnej podlahy najmenej:
 - 1,5 m pri práci vo výške od 3 m do 10 m vrátane,
 - 2 m pri práci vo výške nad 10 m do 20 m vrátane,
- h. V mieste dopravy materiálu do výšky pomocou ručnej kladky alebo kladkostroja sa ochranné pásmo rozširuje o 1 m na všetky strany od pôdorysného profilu dopravovaného bremena.
- i. Ak sa komunikácia pre chodcov z dôvodu prác vo výške zužuje alebo je preložená ku komunikácii pre vozidlá, prípadne do nej, musí sa oddeliť od prejazdneho profilu komunikácie pre vozidlá dvojtyčovým zábradlím vysokým najmenej 1 m a zabezpečiť proti odstrelu vody alebo blata od dopravných prostriedkov zástenou alebo debnením. Výškové nerovnosti medzi komunikáciou pre vozidlá a komunikáciou pre chodcov sa musia vyrovnávať.
- j. Zhadzovanie predmetov, materiálu a odpadu.
- k. Zhadzovať predmety, materiál a odpad z výšky možno, len ak:
 - Je na miesto dopadu zamedzený prístup osobám, najmä ohradením, vylúčením prevádzky alebo strážení, a jeho okolie je chránené proti odrazu alebo rozstreku zhodeného predmetu alebo materiálu,
 - sa materiál zhadzuje na miesto dopadu uzavretým zariadením.
- l. Nesmú sa zhadzovať predmety, materiál a odpad, pri ktorých nemožno bezpečne predpokladať miesto dopadu alebo ktoré by mohli strhnúť osobu vykonávajúcu stavebné práce z výšky a do voľnej hĺbky.
- m. Ak pri zhadzovaní predmetov, materiálu a odpadu vzniká prašnosť, hluk alebo iný nežiaduci účinok, vykonajú sa ochranné opatrenia.

27. LEŠENIA A REBRÍKY

- a. Pri postupe prác do výšky sa miesto práce a úroveň pracovnej podlahy musia zvyšovať tak, aby osoby vykonávajúce stavebné práce mohli pracovať bezpečne v obvyklej pracovnej výške a vzájomne sa neohrozovali. Obvyklá pracovná výška pri ťažkej práci, ktorou je najmä murovanie z tehál a tvárnic, manipulácia s bremenom alebo ťažkým náradím, je práca do výšky 1, 5 m nad úrovňou pracovnej podlahy a pri ostatných prácach, ktorými sú najmä natieranie, omietanie, obkladanie, pripievňovanie a spájanie ľahkých predmetov, je práca do výšky 2 m nad úrovňou pracovnej podlahy.
- b. Rebrík sa nesmie používať ako podperný alebo nosný prvok pracovnej podlahy s výnimkou lešenárskeho rebríka, ktorý je konštrukčnou súčasťou lešenia.
- c. Na zvyšovanie pracoviska a na zvislú komunikáciu sa nesmú používať labilné predmety a predmety určené na iné použitie, napríklad vedrá, sudy, debny, radiátory a bezpečnostné siete.
- d. Každé lešenie musí byť odborne navrhnuté, montované a udržiavané, aby bolo bezpečné po stránke statickej, funkčnej a pracovnej.
- dz. Fyzická osoba môže vykonávať montáž a demontáž lešenia len na základe platného preukazu lešenára.

- e. Pracovné plošiny, lávky a prístupy musia byť montované, navrhované, dimenzované, chránené a používané tak, aby pracovníkov chránili pred pádom a padajúcimi predmetmi.
- f. Výška zábradlia, ktorou je vzdialenosť hornej plochy držiadla pre ruky (madla) od podlahy, musí byť najmenej 1 m, výška zarážky na podlahe musí byť najmenej 0, 15 m a voľná medzera medzi tyčami zábradlia alebo medzi tyčou a zarážkou na podlahe musí byť najviac 0, 47 m.
- g. Podchodná svetlá výška podlažia lešenia musí byť najmenej 1, 8 m. Pre prízemnú časť lešenia s podchodom pre chodcov musí byť podchodná svetlá výška najmenej 2, 1 m. Pre prízemnú časť lešenia s podjazdom musí byť podjazdová svetlá výška najmenej 4, 2 m.
- h. Voľná medzera medzi vnútorným nechráneným okrajom pracovnej podlahy a prilahlým lícom objektu nesmie byť väčšia ako 0, 25 m; ak je z akýchkoľvek dôvodov nutná väčšia medzera, musí byť vnútorný okraj pracovnej podlahy zabezpečený proti pádu osôb ochranným zábradlím vysokým najmenej 1 m alebo iným zabezpečením proti pádu.
- ch. Konštrukčné súčasti lešenia musia byť zaistené proti posunutiu alebo pootočeniu. Ukladajú sa tak, aby pracovná podlaha lešenia bola čo najtesnejšia.
- i. Voľné okraje pracovných podláh lešení, pri ktorých je osoba vykonávajúca stavebné práce ohrozená pádom z výšky viac ako 1, 5 m, sa musia zabezpečiť zábradlím so zarážkou na podlahe, prípadne inou ochrannou alebo záchytnou konštrukciou na ochranu osôb proti pádu.
- j. Ak je pracovná podlaha lešenia nad prilahlým okolím vyššie ako 2 m, musí byť dvojtyčové alebo jednotyčové zábradlie doplnené ochrannou sieťou.
- k. Výstupy na jednotlivé podlažia lešenia nesmú byť umiestnené nad sebou, a to ani priebežné cez dve podlažia alebo cez viac podlaží. Otvor v podlahe lešenia umožňujúci výstup alebo zostup po rebríku musí mať dĺžku najmenej 0, 6 m a šírku najmenej 0, 5 m.
- l. Lešenie musí mať zabezpečenú priestorovú tuhosť a stabilitu, najmä jeho vystužením, kotvením a vzopretím.

Odobzdanie a prevzatie lešenia

- m. Lešenie alebo jeho časť sa môže odovzdať na používanie len po jeho úplnom dokončení a vybavení. Ak lešenie alebo jeho časť nie je úplne dokončená, musí sa zabrániť vstupu na nedokončené lešenie alebo na nedokončenú časť lešenia.
- n. O odovzdaní a prevzatí lešenia alebo jeho časti na používanie sa vyhotoví osobou na montáž a demontáž lešenia (lešenár) záznam o odovzdaní a prevzatí podľa druhu lešenia, ktorý obsahuje označenie odovzdávajúceho a preberajúceho, identifikáciu odovzdávaného lešenia, podpisy odovzdávajúcej a preberajúcej zodpovednej osoby a dátum.
- ň. Záznam o odovzdaní a prevzatí lešenia alebo jeho časti na používanie sa nevyžaduje pri normalizovaných alebo typizovaných lešeniach s výškou pracovnej podlahy do 1, 5 m.
- o. Lešenia musí skontrolovať odborne spôsobilá osoba:
 - pred ich prevzatím,
 - v pravidelných intervaloch,
 - po prestavbe, dočasnom prerušení prác, mimoriadnych poveternostných vplyvoch alebo po seizmickom otrase a po

každom inom prípade, ktorý by mohol vplývať na ich pevnosť a stabilitu.

- p. Pojazdné lešenia musia byť zabezpečené proti neželanému pohybu.
- r. Rebríky musia byť dostatočne pevné a riadne udržiavané.
- q. Musia byť používané správne, na príslušných miestach a na účely, na ktoré boli určené.
- s. Rebrík možno používať len na krátkodobé a fyzicky nenáročné práce pri použití jednoduchého náradia, pri ktorých sa osoba vykonávajúca stavebné práce môže pridržovať aspoň jednou rukou alebo je zabezpečená proti pádu.
- š. Na rebríku sa nesmú vykonávať práce, pri ktorých sa používa pneumtické náradie, vstreľovací prístroj, reťazová píla a iné nebezpečné náradie.
- t. Po rebríku sa nesmie vynášať alebo znášať bremeno ťažšie ako 20 kg. Na rebríkoch sa nesmie pracovať nad sebou. Vystupovať a zostupovať po rebríku nesmie súčasne viac osôb. Pri vystupovaní alebo zostupovaní je osoba vykonávajúca stavebné práce otočená tvárou k rebríku a pridržá sa ho oboma rukami.
- ť. Rebrík sa nesmie používať ako prechodový mostík a nesmie sa nadstavovať.
- u. Prenosný drevený rebrík používaný pri stavebnej práci môže byť dlhý najviac 8 m.
- v. Rebríky používané na výstup musia presahovať výstupnú plošinu najmenej o 1, 1 m; to neplatí, ak sa možno spoľahlivo zachytiť o pevné držadlo alebo inú pevnú časť konštrukcie. Na zabezpečenie stability musí byť rebrík zabezpečený proti posunutiu, bočnému vychýleniu, prevráteniu alebo rozovretiu. Sklon jednoduchého rebríka nesmie byť menší ako 2, 5 : 1.
- w. Za priečkami rebríka musí byť voľný priestor najmenej 0, 18 m; pri päte rebríka zo strany prístupu musí byť voľný priestor najmenej 0, 6 m.
- x. Na výstup a zostup medzi podlahami lešenia možno výnimočne použiť drevený zbíjaný rebrík s najväčšou dĺžkou 3, 5 m **s priečkami vsadenými do zdvojených postranníc**, ktorý bol vyrobený podľa dokumentácie obsahujúcej výkres a výpočet.
- y. Na rebríku možno pracovať len na bezpečnom mieste rebríka; pri jednoduchom rebríku vo vzdialenosti chodidiel najmenej 0, 8 m pod miestom horného opretia rebríka a pri dvojitom rebríku vo vzdialenosti chodidiel najmenej 0, 5 m od horného konca rebríka. Pri práci na rebríku a pohybe po rebríku, ak sú chodidlá vo výške väčšej ako 5 m, sa musí použiť osobný ochranný pracovný prostriedok proti pádu, ktorý nesmie byť ukotvený o prenosný rebrík.
- z. Vizuálna prehliadka rebríka sa vykoná pri výdaji zo skladu alebo pri prijíme do skladu a pred každým použitím. Skúška rebríka¹ sa vykonáva **najmenej raz ročne**; o vykonanej skúške sa vyhotoví záznam. Poškodené a neúplné rebríky sa nesmú používať.
- ž. Pojazdné rebríky sa pred použitím musia stabilizovať oporami na dostatočne únosnom podklade.

28. KONŠTRUKCIE, DEBNENIA A ŤAŽKÉ PREFABRIKÁTY

- a. Konštrukcie (napríklad kovové, betónové) a ich časti, debnenia, prefabrikáty, dočasné nosníky a podpery musia byť montované a rozoberané len pod stálym dozorom zodpovednej osoby.
- b. Na ochranu pracovníkov pred nebezpečenstvom, ktoré vyplýva z dočasnej krehkosti alebo straty stability konštrukcie, musia byť vykonané primerané bezpečnostné opatrenia.

- c. Debnenia, dočasné nosníky a podpery musia byť navrhované, montované a udržiavané tak, aby odolali predpokladanému zaťaženiu.

29. POHYB NA PRACOVISKU

- a. Podlahová plocha na pracovisku musí umožňovať pracovníkom voľný pohyb pri výkone ich práce so zreteľom na umiestnené zariadenia.
- b. Na oblečení či prilbe každého pracovníka na stavbe bude zreteľne vyznačená značka alebo logo svojho zamestnávateľa.
- c. Osoby, ktoré sa trvalo alebo príležitostne pohybujú v dopravnom priestore vozovky (cesty mimo staveniska), sú povinné nosiť reflexný bezpečnostný odev.

30. PRACOVNÉ PROSTRIEDKY, DOPRAVNÉ PROSTRIEDKY, STROJE NA ZEMNÉ PRÁCE A NA MANIPULÁCIU S MATERIÁLOM

1. Pracovné prostriedky vrátane zariadení, strojov a ručného náradia s pohonom alebo bez neho musia byť udržiavané v prevádzkyschopnom stave, používané len na práce, na ktoré boli navrhnuté a obsluhované odborne spôsobilými osobami.
2. Všetky dopravné prostriedky, stroje na zemné práce a na manipuláciu s materiálom musia byť udržiavané v prevádzkyschopnom stave a správne používané.
3. Vodiči a obsluha strojov na zemné práce a na manipuláciu s materiálom musia byť odborne spôsobilí.
4. Musia sa vykonať opatrenia na zabránenie pádu dopravných prostriedkov, strojov na zemné práce a na manipuláciu s materiálom do výkopov alebo do vody.
5. Stroje na zemné práce a na manipuláciu s materiálom musia byť vybavené takými konštrukciami, ktoré vodiča chránia pred pritlačením pri prevrátení stroja alebo pred padajúcimi predmetmi a materiálmi.
6. Prevádzkovať sa môže len stroj, ktorý svojou konštrukciou, zhotovením, technickým stavom a spôsobom použitia zodpovedá právnym predpisom a ostatným predpisom na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci.
7. Podrobnosti na prevádzku, údržbu a opravy stroja upravuje písomný **návod výrobcu**. Návod a prevádzková dokumentácia musia byť umiestnené v stroji tak, aby kedykoľvek boli k dispozícii osobe obsluhujúcej stroj.
8. Počas prevádzky je stroj vybavený prevádzkovou dokumentáciou, evidenčným číslom a názvom prevádzkovateľa stroja.
9. Prevádzkovou dokumentáciou stroja je:
 - prevádzkový denník určený na vedenie záznamov o odovzdaní a prevzatí stroja osobe obsluhujúcej stroj, o nedostatkoch a opravách počas prevádzky a o závažných udalostiach, ktoré sa vyskytli počas pracovnej zmeny,
 - revízna kniha alebo iný dokument obsahujúci technické údaje o stroji, o kontrolách, skúškach a opravách.
10. Pracovisko nachádzajúce sa mimo stroja, z ktorého sa obsluhuje stroj, musí byť zabezpečené proti pádu z výšky, ak je vo výške najmenej 0,5 m nad okolitou podlahou.
11. Pri prevádzke stroja sa:
 - zabezpečí obsluhovanie vybraného stroja osobou, ktorá má doklad o absolvovaní odbornej prípravy,
 - určí zodpovedná osoba, ak stroj obsluhuje viacero osôb,
 - zabezpečí stabilita stroja počas všetkých pracovných činností; opory, ťahla, závesy alebo iné nastaviteľné prvky, ktorými sa zabezpečuje stabilita stroja počas prevádzky, sa nastavujú v pracovnej polohe v súlade s návodom a zabezpečia sa proti zaboreniu, posunutiu alebo uvoľneniu,

- zabezpečiť výsuvné, sklopné a podobné časti stroja vrátane hadíc, elektrických prívodov a vedení tak, aby nemohlo dôjsť k ich styku s pohyblivými časťami stroja,
- zabezpečiť, aby sa neprekračovali prevádzkové parametre, ak stroj je vybavený prístrojmi na ich meranie,
- oznámi uvedenie stroja do chodu zvukovým alebo svetelným výstražným znamením, ak je ním stroj vybavený,
- uvedie stroj do chodu až po odchode všetkých osôb z ohrozeného priestoru,
- zabezpečí na verejných komunikáciách stály dozor osobou na to určenou, ktorá svetelnými signálmi, zvukovými signálmi, usmerňovaním premávky alebo inými pokynmi zaisťuje bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci,
- používa vibračný a ubíjací stroj len takým spôsobom a na takých pracoviskách, kde nehrozí nebezpečenstvo prenosu vibrácií a otrasov na objekty alebo výkopy, ktoré sa nachádzajú v blízkosti týchto strojov,
- zabezpečí stroj proti neoprávnenému použitiu pri prerušení prevádzky alebo ukončení prevádzky,

12. Pri prevádzke stroja sa nesmie:

- používať stroj, ak je okrem osoby obsluhujúcej stroj v jeho nebezpečnej blízkosti ďalšia osoba,
- používať stroj, ak je odmontovaný, nefunkčný alebo poškodený niektoré ochranné zariadenie,
- c) odstraňovať za pohybu stroja odpad z nebezpečných miest, ak v návode nie je určené inak,
- dotýkať sa pohybujúcich častí stroja telom, predmetmi alebo náradím držaným v rukách, ak v návode nie je určené inak,
- pracovať so strojom za zníženej viditeľnosti a v noci, ak pracovný priestor stroja a pracovisko nie sú dostatočne osvetlené,
- pracovať so strojom v nebezpečnej blízkosti iného stroja alebo dopravného prostriedku s výnimkou tých, ktoré pracujú vo vzájomnej súčinnosti so strojom,
- premiestňovať a prepravovať osobu na stroji alebo pracovnom zariadení stroja, ak v návode nie je určené inak,
- pohybovať strojom alebo jeho časťou nad osobami a nad obsadenou kabínou vodiča dopravného prostriedku,
- pracovať so strojom v mieste, na ktoré nie je vidieť zo stanovišťa osoby obsluhujúcej stroj a kde by mohli byť ohrozené osoby vykonávajúce stavebné práce vrátane osoby obsluhujúcej stroj,
- ovládať stroj nebezpečným spôsobom, ktorý vyvolá jeho nežiaduce rozkolísanie,
- pohybovať sa so strojom alebo pracovným zariadením stroja v ochrannom pásme elektrického vedenia pod napätím,
- prechádzať strojom cez elektrické káble, ak nie sú chránené proti mechanickému poškodeniu,
- m) opustiť stanovište pre obsluhu stroja, ak je stroj alebo pracovné zariadenie stroja v pohybe, ak v návode nie je určené inak,
- vykonávať údržbu, čistenie a opravy, ak nie je stroj alebo pracovné zariadenie stroja zabezpečené proti samovolnému pohybu a náhodnému spusteniu, a ak nie je vylúčený styk osoby s pohybujúcimi sa časťami stroja,
- pohybovať sa po stroji mimo určených priestorov,
- fajčiť a manipulovať s otvoreným ohňom pri kontrole nádrže pohonných hmôt, čerpaní pohonných hmôt a pri používaní ľahko zápalných čistiacich prostriedkov,

- používať otvorený oheň na uľahčenie spúšťania motora,
- umiestňovať v kabíne okrem osobných potrieb osoby obsluhujúcej stroj akékoľvek ďalšie veci, najmä náradie, laná, schránky na mazivo alebo čistiace prostriedky, ak na tento účel nie je v kabíne výrobcom stroja vyhradený priestor,
- zavesovať bremeno na špičku háku zdvíhacieho zariadenia,
- zavesovať bremeno na stroj alebo pracovné zariadenie stroja, ak v návode nie je určené inak.

Stroj na zemné práce

13. Pred začiatkom zemných prác sa vykonajú potrebné opatrenia, aby stroj nenarazil na vyčnievajúce pevné prekážky, ktoré sa musia vopred odstrániť, narušiť alebo viditeľne označiť. Požiarne hydranty, vodné a plynové uzávery a kanalizačné poklopy sa musia viditeľne označiť, aby sa nepoškodili.

14. Stroj na zemné práce sa môže pohybovať alebo pracovať podľa únosnosti pôdy v takej vzdialenosti od okraja svahu a výkopu, aby nedošlo k zrúteniu stroja. Ak táto vzdialenosť nie je určená v technologickom postupe, určí ju zodpovedná osoba.

15. Ak je stroj v pohybe, nikto sa nesmie zdržiavať v jeho nebezpečnom dosahu, pred ním v smere jazdy ani medzi ťahačom a vlečeným strojom.

16. Stroj sa môže pohybovať alebo pracovať pod stenou alebo svahom v takej vzdialenosti, aby nevzniklo nebezpečenstvo jeho zasypania.

17. Pri jazde stroja a práci stroja na svahu sa musí používať taká technika jazdy, aby nedošlo k nebezpečnému posunutiu ťažiska stroja a strate jeho stability.

18. Pri práci stroja, ktorý je vybavený viacerými pracovnými zariadeniami, musia byť nepoužívané pracovné zariadenia umiestnené v predpísanej prepravnej polohe a mechanicky zabezpečené.

19. Pri práci viacerých strojov na jednom pracovisku musí byť medzi nimi zachovaná taká vzdialenosť, aby nedošlo k ohrozeniu ich prevádzky.

20. Pri nakladaní materiálu na dopravné prostriedky sa môže manipulovať so strojom alebo s pracovným zariadením stroja len tak, aby nenarážali do dopravného prostriedku. Materiál sa musí na ložnú plochu uložiť rovnomerne.

21. Pri jazde s naloženým materiálom sa pracovné zariadenie stroja musí zabezpečiť v prepravnej polohe, aby nedošlo k strate stability stroja a obmedzeniu viditeľnosti z kabíny.

22. Stroj na kolesovom podvozku a cestný valec sa vybavujú najmenej dvoma podkladacími klinmi, ak v návode nie je určený väčší počet.

23. Ak osoba obsluhujúca stroj opustí stroj, pracovné zariadenie stroja musí byť spustené na zem, na podložku na zemi alebo umiestnené v predpísanej prepravnej polohe a mechanicky zabezpečené.

24. Pri hnutí horniny dozérom nesmie byť jeho radlice presahovať cez okraj svahu alebo výkopu.

Rýpadlá, nakladače a univerzálne dokončovacie stroje

25. Výložník lanových rýpadiel možno prestavovať len s nezaťaženým pracovným zariadením, ak v návode nie je určené inak.

26. Pri spúšťaní a zdvíhaní výložníka pri prácach na svahu musí byť výložník nasmerovaný v osi stroja proti svahu vždy tak, aby nedochádzalo k nebezpečnému posunutiu ťažiska stroja a k strate jeho stability.

27. Ak pri rýpaní vzniknú previsy, musia sa neodkladne odstrániť.
28. Ak nie je v návode alebo v technických podmienkach výrobcu určené inak, pri prevádzke stroja sa nesmie:
- a) rozťíkať hornina dnom lopaty,
 - b) vyrovnávať terén otáčaním lopaty,
 - c) vytrhávať bremeno pracovným zariadením stroja.
29. Lopata rýpadla sa môže čistiť len pri vypnutom motore stroja a na mieste, kde nehrozí nebezpečenstvo zosuvu hmôt. Lopata sa pritom musí položiť a musí mať uzatvorenú klapku. Po vyčistení lopaty a pred uvedením stroja do prevádzky sa osoba obsluhujúca stroj presvedčí, či osoba, ktorá čistila lopatu, je v bezpečnej vzdialenosti od stroja. Používanie prídavného zdvíhacieho zariadenia upravujú slovenské technické normy.

Stroj na výrobu, dopravu a spracovanie zmesi

30. Pred uvedením do prevádzky sa musí zabezpečiť stabilita miešačky.
31. Pri údržbe, oprave a čistení miešačky s násypným košom je dovolené vstupovať pod kôš len vtedy, ak je kôš bezpečne zaistený v hornej polohe, najmä reťazou, hákom alebo vzperou.
32. Vstupovať na konštrukciu miešačky možno len v prípade, ak je odpojená od prívodu elektrickej energie.
33. Pri betonárňach a obalovacích súpravách sa dráha násypného koša musí zabezpečiť ohradením alebo zakrytím.
34. Prepravník zmesi sa môže plniť iba zmesou predpísanej konzistencie a len do úžitkového objemu nádoby nadstavby tak, aby bola zaručená bezpečná a správna funkcia vozidla, ktorým sa prepravuje zmes, aby boli zaručené jazdné vlastnosti, neprekročilo sa jeho možné zaťaženie a nenastal samovoľný únik prepravovanej zmesi.
35. Po naplnení prepravníka zmesi osoba obsluhujúca prepravník zabezpečuje a kontroluje zaistenie výsypného zariadenia v prepravnej polohe.
36. Pri ovládaní prepravníka zmesi zo zadného panelu nesmie byť motor vozidla v chode, ak nie je v návode určené inak.
37. V prípade poruchy prepravníka betónových zmesí sa prepravník vyprázdňuje vhodnými prostriedkami na núdzové vyprázdnenie zmesí podľa návodu.

Stroj na zhuťňovanie

38. Ponorný elektrický vibrátor alebo príložný elektrický vibrátor sa môže pripojiť len na zdroj s napätím a frekvenciou podľa údajov na výrobnom štítku alebo podľa návodu.
39. Pohyblivé prívody ponorného elektrického vibrátora alebo príložného elektrického vibrátora sa musia klesať a zabezpečiť tak, aby sa nemohli mechanicky poškodiť.

Kladkostroj a zdvihák

40. Nosná konštrukcia kladkostroja vrátane jeho závesu sa vyhotoví podľa technickej dokumentácie obsahujúcej aj statický výpočet.
41. Pracovisko s kladkostrojom sa skontroluje a do prevádzky uvedie zodpovednou osobou zápisom do stavebného denníka alebo do iného dokladu.
42. Nosnosť viazacieho prostriedku musí zodpovedať hmotnosti bremena.

43. Podľa typu zdviháka sa musí zabezpečiť dostatočne široká, únosná, spevnená a rovná manipulačná podlaha.

Stavebný výťah

44. Plocha na umiestnenie stavebného výťahu musí byť dostatočne široká, únosná, spevnená a rovná. Výťah sa musí ukotviť tak, aby sa zabezpečila jeho stabilita.
45. Výstupné plošiny objektu na jednotlivých podlažiach alebo úrovniach do stavebného výťahu musia byť zabezpečené proti pádu dvojtyčovým zábradlím vysokým najmenej 1 m.
46. Medzera medzi prahom zdvíhacej plošiny a prahom výstupnej plošiny môže byť najviac 0,05 m.
47. Obsluhovať stavebný výťah môže len osoba, ktorá má písomný doklad o overení odborných vedomostí.

Zabezpečenie stroja pri prerušení a ukončení prác

48. Po ukončení práce sa mobilný stroj musí zabezpečiť proti samovoľnému pohybu:
- a) zakladacími klinmi,
 - b) pracovným zariadením spusteným na zem alebo
 - c) zaradením najnižšieho rýchlostného stupňa a zabrzdnením parkovacou brzdou.
49. Po ukončení práce a pri každom jej prerušení sa proti samovoľnému pohybu musí zabezpečiť aj pracovné zariadenie mobilného stroja spustením na zem alebo umiestnením do predpísanej prepravnej polohy, v ktorej sa mechanicky zabezpečí.
50. Mobilný stroj sa musí odstaviť na vhodné stanovište, kde nezasahuje do pozemných komunikácií, nie je ohrozený padajúcimi predmetmi a nie je ohrozená stabilita mobilného stroja.
51. Nedostatky stroja a prevádzkové odchýlky zistené počas prevádzky sa zaznamenávajú do prevádzkového denníka. Pri výmene osoby obsluhujúcej stroj sa striedajúca obsluhujúca osoba oboznámi s neodstránenými nedostatkami stroja.
52. Výmena alebo nastavovanie pracovného zariadenia stroja sa vykonáva podľa návodu.
53. Pracovné zariadenie stroja alebo jeho časť, ktoré môžu pri montáži, demontáži a nastavovaní spôsobiť úraz, sa musia bezpečne zaistiť proti samovoľnému pohybu a strate stability.
54. Na výmenu a nastavovanie pracovného zariadenia stroja alebo jeho časti musí byť vymedzený voľný priestor, ktorý umožní bezpečný výkon práce.
55. Nakladanie, zabezpečenie a upevnenie, preprava a vykladanie stroja alebo jeho pracovného zariadenia sa musí vykonať podľa návodu. Ak tieto činnosti nie sú uvedené v návode, určí ich zhotoviteľ.
56. Pri preprave stroja sa v kabíne prepravovaného stroja, na stroji a na ložnej ploche dopravného prostriedku nesmú zdržiavať osoby, ak v návode nie je určené inak.
57. Dopravný prostriedok na prepravu stroja sa musí pri nakladaní a vykladaní bezpečne zabrzdiť a mechanicky zabezpečiť proti nežiaducemu pohybu.
58. Pri preprave stroja na pozemných komunikáciách po vlastnej osi musia byť pracovné zariadenia stroja a ostatné zariadenia v predpísanej prepravnej polohe a mechanicky zabezpečené proti samovoľnému pohybu podľa návodu.

59. Pri preprave stroja na dopravnom prostriedku sa pracovné zariadenie stroja musí podľa návodu:
- a) umiestniť na ložnej ploche dopravného prostriedku v predpísanej prepravnej polohe,
 - b) pripevniť na ložnú plochu dopravného prostriedku,
 - c) mechanicky zabezpečiť proti pozdĺžnemu a bočnému posunu a proti prevráteniu.
60. Prípojný mobilný stroj sa musí pri pripájaní zabrzdiť a zabezpečiť zakladacími klinmi.
61. Cúvanie dopravného prostriedku na doraz prípojného mobilného stroja sa môže dokončiť len na základe dohovoreného dorozumievacieho znamenia usmerňujúcej osoby. Po doraze sa dopravný prostriedok musí zabrzdiť.
62. Pri nájazde stroja na dopravný prostriedok a pri zjazde stroja z dopravného prostriedku usmerňujúca osoba je v bezpečnej vzdialenosti od stroja a dopravného prostriedku a po celý čas nájazdu a zjazdu stroja je v zornom poli osoby obsluhujúcej stroj, ktorá nakládku vykonáva.

31. ZEMNÉ PRÁCE, VÝKOPY

1. Zemné práce, ktoré sa uskutočňujú v rovnakom čase a na rovnakom mieste, sa musia koordinovať.
2. Výkopy a skládky nesmú znemožňovať prístup alebo príjazd k susedným stavbám a pozemkom. Výkopy na pozemných komunikáciách a na verejných priestranstvách sa musia primerane vybaviť dostatočne bezpečnými a kapacitne vyhovujúcimi priechodmi, priecestiami alebo obchádzkami a musia sa označiť.
3. Trieda hornín určená na základe výsledkov geologického a hydrogeologického prieskumu na stavenisku a existujúce prekážky, najmä inžinierske siete a podzemné priestory, zistené na základe prieskumu prekážok na stavenisku sú uvedené v projektovej dokumentácii.
4. Ak sú známe geologické a hydrogeologické pomery a fyzikálno-mechanické vlastnosti zemín, prieskum sa nevyžaduje pre zemné práce do objemu 100 m³ výkopu s hĺbkou výkopu najviac 2 m a pri opravách podzemných vedení.

Vyznačenie inžinierskych sietí

5. Inžinierske siete a iné prekážky pod zemou, na povrchu a nad zemou z hľadiska ich smerového, hĺbkového a výškového uloženia sú uvedené projektovej dokumentácii a potvrdené ich prevádzkovateľom.
6. Pred začatím zemných prác sa musia vykonať také opatrenia, aby sa zistilo a na minimum znížilo akékoľvek ohrozenie súvisiace s podzemnými energetickými rozvodmi. Pred začatím zemných prác zodpovedná osoba zabezpečuje vyznačenie trasy podzemných vedení inžinierskych sietí a iných prekážok v teréne.
7. Osoby, ktoré vykonávajú zemné práce, musia byť oboznámené s druhom inžinierskych sietí, ich trasami, hĺbkou uloženia a ich ochrannými pásmami a s trasami inžinierskych sietí v okolí staveniska, ktoré by mohli byť stavebnými prácami dotknuté.
8. Pri odstraňovaní porúch a havárií zodpovedná osoba určuje spôsob zabezpečenia inžinierskych sietí a bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci.

Výkopové práce

9. Pred začatím zemných prác sa musia zabezpečiť okolité objekty ohrozené týmito prácami.

Nebezpečenstvo pádu

10. V noci a pri zníženej viditeľnosti musí byť označený červeným výstražným svetlom umiestneným v bezpečnej vzdialenosti od začiatku a od konca výkopu, prípadne v iných nebezpečných miestach podľa miestnych podmienok. Pozdĺž výkopu môžu byť výstražné svetlá od seba vzdialené najviac 50 m.

11. Cez výkop hlboký viac ako 0,5 m sa musí zriadiť bezpečný priechod široký najmenej 0,75 m. Priechod nad výkopom hlbokým do 1,5 m musí byť vybavený obojstranným jednotýčovým zábradlím vysokým najmenej 1 m a na verejných priestranstvách obojstranným dvojtyčovým zábradlím vysokým najmenej 1 m so zarážkou vysokou najmenej 0,15 m. Priechod nad výkopom hlbokým viac ako 1,5 m musí byť vybavený obojstranným dvojtyčovým zábradlím vysokým najmenej 1 m so zarážkou vysokou najmenej 0,15 m.

12. Musí sa zaistiť bezpečný zostup do výkopu a výstup z výkopu. Vo výkope hlbokom viac ako 1,5 m, ak sa v ňom pracuje, sa musia zriadiť zostupy a výstupy vzdialené od seba najviac 30 m.

13. Pri prerušení zemných prác sa zabezpečí pravidelná kontrola a údržba zábran, paženia, priechodov, výstražných a osvetľovacích telies.

14. Pred prvým vstupom osôb vykonávajúcich stavebné práce do výkopu alebo pri prerušení práce dlhšom ako 24 hodín sa musí vykonať prehliadka stavu stien výkopu, paženia a prístupov.

15. Na výkopové práce vykonávané do hĺbky viac ako 1,3 m na odlúčených pracoviskách môže osoba vykonávať, len ak sa v jej blízkosti nachádza mimo ohrozeného priestoru ďalšia osoba určená zhotoviteľom, ktorá je schopná poskytnúť pomoc alebo privolať pomoc.

16. Pri súbežnom strojovom a ručnom vykonávaní zemných prác sa nikto nesmie zdržiavať v nebezpečnom dosahu stroja.

17. Ak osoba obsluhujúca stroj nemá dostatočný výhľad na všetky miesta ohrozeného priestoru, nesmie pokračovať v práci.

18. Pri ručnom vykonávaní výkopových prác musia byť osoby vykonávajúce stavebné práce rozmiestnené tak, aby sa navzájom nemohli ohroziť.

19. Pri doprave materiálu do výkopu alebo z výkopu sa nesmie nikto zdržiavať v ohrozenom priestore.

20. Pri zistení nebezpečných predmetov, munície alebo výbušnín sa musia práce zastaviť až do odstránenia týchto predmetov.

Ručná doprava zemín

21. Na dopravu zeminy fúrikom alebo japonkou sa musí urobiť dostatočne široká a pevná dopravná komunikácia so sklonom najviac 1 : 5 bez prudkých prechodov a s nešmyklavým povrchom.

22. Pri dopravovaní zásypov fúrikom do výkopu hlbokého viac ako 1,5 m sa musí na okraji výkopu zriadiť pevná zarážka s výškou najmenej 0,15 m.

32. ZARIADENIA NA OSOBNÚ HYGIENU

1. Ak pracovníci musia používať špeciálny pracovný odev, a ak sa nemôžu prezliekať z dôvodu ochrany zdravia alebo zachovania súkromia v inej miestnosti, musia mať k dispozícii primerané šatne.
2. Šatne musia byť ľahko prístupné, musia mať dostatočnú kapacitu a musia byť vybavené stoličkami alebo lavicami.

3. Šatne musia byť dostatočne veľké a vybavené tak, aby si každý pracovník mohol, ak je to potrebné, vysušiť pracovný odev, vlastný odev a osobné veci a zamknúť ich.
4. Ak to okolnosti vyžadujú (napríklad nebezpečné látky, vlhkosť, nečistota), musí byť k dispozícii také vybavenie, aby pracovné oblečenie bolo uskladnené na mieste oddelenom od vlastného odevu a osobných vecí pracovníkov.
5. Šatne musia byť oddelené pre mužov a ženy alebo oddelene používané mužmi a ženami.
6. Ak pracovníci nemajú k dispozícii šatne, musí mať každý pracovník k dispozícii miesto na uzamykanie svojho odevu a osobných vecí.
7. V blízkosti pracovísk, oddychových miestností, šatní, musia byť k dispozícii oddelené zariadenia s primeraným počtom záchodov a umývadiel.
8. Musia sa vykonať opatrenia na oddelenie záchodov pre mužov a ženy alebo na oddelené používanie záchodov mužmi a ženami.

33. ODDYCHOVÉ MIESTNOSTI A UBYTOVACIE PRIESTORY

1. Tam, kde to bezpečnosť alebo ochrana zdravia pracovníkov vyžaduje najmä vzhľadom na druh vykonávanej činnosti, alebo ak počet pracovníkov prekročí určitú hranicu a vzhľadom na vzdialenosť pracovísk pracovníci musia mať k dispozícii ľahko prístupnú oddychovú miestnosť alebo ubytovacie priestory.
2. Oddychové miestnosti alebo ubytovacie priestory musia byť dostatočne veľké a vybavené primeraným počtom stolov a stoličiek pre určený počet pracovníkov.
3. Stále ubytovacie priestory, ak nie sú využívané len výnimočne, musia mať primerané zariadenia na osobnú hygienu, oddychovú miestnosť a miestnosť na pobyt vo voľnom čase.
4. Stále ubytovacie priestory musia byť zariadené lôžkami, skriňami, stolmi a stoličkami v závislosti od počtu pracovníkov a ich usporiadanie musí závisieť od prítomnosti pracovníkov oboch pohlaví.
5. Ak nie sú k dispozícii ubytovacie priestory, pracovníci musia mať k dispozícii priestor, v ktorom môžu zotrvať počas prerušenia práce.
6. Pracovníci musia mať k dispozícii zariadenia, v ktorých môžu konzumovať jedlo v prijateľných podmienkach, a podľa potreby aj zariadenia na individuálnu prípravu stravy v prijateľných podmienkach.
7. Teplota v oddychových priestoroch, miestnostiach pre obslužný personál, zariadeniach na osobnú hygienu, v jedálňach musí byť primeraná účelu ich používania.
8. V oddychových miestnostiach alebo v ubytovacích priestoroch musia byť vykonané príslušné opatrenia na ochranu nefajčiarov.

34. ENERGETICKÉ ROZVODY

1. Energetické rozvody musia byť používané tak, aby nespôsobili požiar alebo výbuch.
2. Osoby musia byť primerane chránené pred nebezpečenstvom elektrického prúdu v dôsledku priameho dotyku alebo nepriameho dotyku.
3. Energetické rozvody na stavenisku, najmä ak sú vystavené vonkajším vplyvom, musia byť pravidelne raz za 6 mesiacov kontrolované a udržiavané.
4. Energetické rozvody, ktoré sú na stavenisku pred začatím prác, musia byť identifikované, prekontrolované a zreteľne označené.

5. Existujúce elektrické diaľkové vedenia, ak je to možné, musia sa preložiť mimo stavenisko alebo vypnúť. Ak to nie je možné, je potrebné ohraničiť ich prekážkou a umiestniť tam pokyny, aby dopravné prostriedky a energetické rozvody na stavenisku boli mimo týchto diaľkových vedení.
6. Vhodné upozornenie alebo závesná ochrana vzdušných energetických rozvodov sa musia umiestniť tak, aby pod nimi mohli prechádzať dopravné prostriedky.
7. Hlavný vypínač musí byť trvalo prístupný a viditeľne označený.

35. ZDVÍHACIE ZARIADENIA

1. Zdvíhacie zariadenia a ich príslušenstvo vrátane ich súčastí, upevnení, kotvení a podpier musia byť:

- a) odborne navrhované a montované a dostatočne pevné pri ich používaní,
- b) bezpečne umiestnené a používané,
- c) udržiavané v prevádzkyschopnom stave,
- d) kontrolované, pravidelne prezerané a skúšané v súlade s osobitnými predpismi,
- e) obsluhované odborne spôsobilými osobami.

2. Na zdvíhacích zariadeniach a ich príslušenstve musí byť na viditeľnom mieste označená hodnota ich maximálneho prípustného zaťaženia.

3. Zdvíhacie zariadenia a ich príslušenstvo sa používajú len na účel, na ktorý boli navrhnuté.

Manipulácia s bremenami

4. Pri odoberaní dielcov zo skládky alebo dopravného prostriedku sa zostávajúce dielce musia zabezpečiť proti preklopeniu alebo zosunutiu.

5. Bremeno sa uviaže po kontrole použitého dielca, oka, háku a iného prostriedku na zavesenie viazačom bremin. Viazacie prostriedky a prostriedky na zavesenie sa musia v zime očistiť od snehu a námrazy. Zasypané, upevnené, primrznuté alebo prílepené bremená sa nesmú zdvíhať vytrhávaním alebo odtrhávaním zdvíhacím zariadením.

6. Pred zdvihom a ďalšou manipuláciou sa bremeno musí upevniť a zabezpečiť tak, aby nemohlo dôjsť k jeho pádu alebo pádu jeho časti. Bremeno sa nesmie uväzovať alebo zavesovať na miestach, z ktorých by sa mohlo vyšmyknúť, alebo kde by sa mohli vzájomne poškodiť viazací alebo závesný prostriedok a bremeno. Ostré hrany bremena, ktoré by mohli poškodiť viazací prostriedok, sa musia vhodným spôsobom chrániť.

7. Bezprostredne pred zdvihom bremena sa musí preveriť bezpečnosť zavesenia bremena jeho nadvihnutím a skontrolovať spôsob zavesenia bremena a závesných prostriedkov. Až po tejto kontrole môže byť daný pokyn na zdvíhanie.

8. Musí sa zabezpečiť, aby pracovníci nevstupovali pod zavesené bremeno. Výnimku tvoria prípady, keď to charakter vykonávanej práce vyžaduje. Bremeno sa nesmie pohybovať nad nechráneným pracovným priestorom, na ktorom sa zvyčajne nachádzajú pracovníci. Ak sa pracovníci nachádzajú pod bremenom a prácu nemožno vykonať iným spôsobom, musí sa

určiť príslušný postup a musí sa zabezpečiť jeho dodržiavanie. Ak bezpečnosť osôb nie je zabezpečená, k bremenu sa možno priblížiť až po jeho ustálení v mieste, kde bude osadené alebo zložené.

9. Pohyb bremena až do úrovne miesta, kde bude uložené, môže usmerňovať len viazač bremin, ktorý bremeno uviazal. Ďalší pokyn na pohyb bremena nad úroveň osadenia a pokyn na osadenie bremena môže dať len viazač bremin. Doprava bremena počas jeho premiestňovania z miesta uviazania na miesto osadenia alebo uloženia, ktorú nemôže sledovať viazač bremin, ktorý bremeno uviazal, sa riadi spôsobom dorozumievania dohodnutým medzi viazačom bremin, žeriavnikom a určenou osobou montážnej skupiny, ktorá bude bremeno osadzovať alebo ukladať.

10. Nemožno manipulovať s bremenom a usmerňovať bremeno priamo rukami počas prenášania na zdvíhacom zariadení.

11. Správnosť osadenia alebo uloženia bremena sa musí ihneď skontrolovať.

12. Ak pri doprave bremena k miestu montáže nemožno dosiahnuť jeho plynulý pohyb, bremeno sa musí viesť pomocnými lanami.

13. Pomocnými lanami sa môžu bremená viesť len z bezpečného a pevného miesta. Laná sa musia upevniť spôsobom vylučujúcim ohrozenie osoby, ktorá ich bude odopínať.

14. Pomocné lano sa nesmie omotať alebo inak upevniť na častiach tela osoby vykonávajúcej stavebné práce.

15. Pri zdvíhaní dielcov pomocou čapov sa závesné laná musia rozoprieť rozperou, aby pri zdvihu každá časť dielca voľne prešla medzi lanami závesu. Čap musí byť stále vo vodorovnej polohe a zabezpečený proti vypadnutiu.

16. Na zavesené dielce sa nesmie vstupovať, ani sa nesmie na ne ukladať pracovné náradie a materiál.

36. RUČNÁ MANIPULÁCIA S BREMENOM

1. Ručná manipulácia s bremenom sa vykonáva prednostne s použitím pracovných prostriedkov, ktorými sú sochory, lyžiny, mostíky, vrátky, navijaky a iné pracovné prostriedky. Tieto pracovné prostriedky musia byť vhodne dimenzované a v bezpečnom stave, zakotvené proti skĺznutiu alebo preklopeniu.
2. Lyžiny nesmú mať sklon viac ako 30° od vodorovnej roviny. Nosníky lyžín musia byť upevnené na dopravnom prostriedku pomocou háku alebo iného upevňovacieho zariadenia.
3. Ak hmotnosť bremena je väčšia, ako zodpovedá celkovému počtu osôb pracovnej skupiny a nemožno zvýšiť počet členov tejto pracovnej skupiny, a pri bremenách nevhodných rozmerov alebo tvarov musia sa pri manipulovaní s nimi použiť mechanizačné prostriedky. Tieto práce vykonáva pracovná skupina, ktorá je na tento spôsob práce určená.
4. Ak manipuláciu s bremenom vykonáva pracovná skupina, ktorá nie je na túto prácu trvale určená, manipuláciu riadi zodpovedná osoba.
5. Ak sa na pracovisku vykonáva manipulácia s bremenom, osoby vykonávajúce stavebné práce, ktoré sa nepodieľajú na manipulácii s bremenom, nesmú sa zdržiavať v ohrozenom priestore.
6. Smerné hmotnostné hodnoty oboma rukami zdvíhaných a prenášaných bremin, maximálna hmotnosť bremena a maximálna celozmenová hmotnosť za zmenu pre mužov a ženy rôznych vekových kategórií v základnej polohe postojacky a pri priaznivých a nepriaznivých podmienkach v trvaní maximálne 1 hodinu za zmenu.
7. Smerné hmotnostné hodnoty vyjadrujú vhodnosť určitej činnosti pracovníka.

SMERNÉ HMOTNOSTNÉ HODNOTY PRE RUČNÚ MANIPULÁCIU

Vykonávanú v závislosti od veku a pohlavia a od hmotnosti bremena vo vzťahu k frekvencii úkonov a dĺžke trvania. U pracovníkov so zdravotným postihnutím treba pri ručnej manipulácii s bremenami rešpektovať odporúčanie lekára podľa individuálneho posúdenia zdravotného stavu.

Vek	Podmienky	Maximálna hmotnosť bremena		Maximálna celozmenová hmotnosť (kg)	
		Muži	Ženy	Muži	Ženy
18 – 29 r.	priaznivé	50 kg	15 kg	10 000	6 500
	nepriaznivé	40 kg	10 kg	8 000	5 500
30 – 39 r.	priaznivé	45 kg	15 kg	7 500	6 500
	nepriaznivé	40 kg	10 kg	7 200	5 500
40 – 49 r.	priaznivé	40 kg	15 kg	6 500	6 000
	nepriaznivé	35 kg	10 kg	6 000	5 500
50 – 60 r.	priaznivé	35 kg	10 kg	5 500	5 000
	nepriaznivé	30 kg	5 kg	5 000	4 000

37. SKLADOVANIE MATERIÁLU

1. Pri skladovaní materiálov sa musí zaistiť ich bezpečný prísun a odber v súlade s postupom stavebných prác. Skládka, skladisko a iné miesto na uskladnenie materiálu sa nesmú umiestňovať v priestoroch trvale ohrozovaných dopravou bremien, prácou vo výške a nad voľnou hĺbkou a na komunikáciách, ak by prekážali ich prevádzke, ak nie je v dokumentácii stavieb určené inak. Na skladovanie materiálov v ochranných pásmach sa vzťahuje zákon o energetike.

2. Skládka a skladisko sa musia označiť značkou.

Nepovolaným vstup zakázaný

3. Skladovací priestor musí mať výšku zodpovedajúcu spôsobu skladovania a používanej mechanizácii. Skladovací priestor, v ktorom sa môžu pohybovať osoby, musí mať svetlú výšku najmenej 2,1 m.

4. Skladovacia plocha musí byť spevnená, rovná, odvodnená a dostatočne únosná.

5. Zariadenia skladu a oporné konštrukcie používané na opieranie skladovaného materiálu a predmetov, najmä opora alebo stena, musia umožňovať skladovanie, odoberanie a dopĺňanie dielcov a prvkov v súlade s požiadavkami výrobcu.

6. Rozmiestnenie a umiestnenie skladovaných materiálov, šírka a únosnosť komunikácií musia zodpovedať spôsobu skladovania, najmä používanej mechanizácii.

7. Po celý čas skladovania musí byť zabezpečená stabilita skladovaného materiálu, najmä podložkami, zarážkami, oporami, stojanmi, klinmi alebo previazaním.

8. Konštrukčné prvky, ktoré na seba pri skladovaní tesne priliehajú a nemajú časti, ktoré by umožnili bezpečné uchopenie, najmä oká alebo držadlá, musia byť uložené na podložkách. Ako podklad sa nesmie používať guľatina alebo vrstvené podložky.

9. Miesta určené na odber dielcov z dopravných prostriedkov musia mať rovný a únosný povrch a ich spojenie s príjazdovými komunikáciami musí zaisťovať bezpečný nájazd a zjazd.

10. Sypký materiál sa môže voľne ukladať mechanizovaným spôsobom do akejkoľvek výšky, ak sa bude odoberať mechanizovaným spôsobom. Pri odoberaní materiálu sa musí zamedziť vytváraniu previsov. Ak sa vytvorí stena, sypký materiál sa musí odoberať tak, aby výška steny nebola vyššia ako 9/10 dovoleného dosahu nakladacieho stroja.

11. Sypký materiál sa pri ručnom spôsobe môže ukladať len do výšky 2 m. Pri ručnom odbere alebo odbere zhŕňacou mechanickou lopatou z hromád vyšších ako 2 m sa musí miesto odberu upraviť tak, aby nevznikali previsy a výška steny nebola vyššia ako 1,5 m.

12. Na skládke sypkých materiálov so spodným odoberaním sa osoby nesmú zdržiavať v nebezpečnej blízkosti odberného miesta.

13. Vrecia so sypkým materiálom sa môžu ručne ukladať do výšky 1,5 m a pri mechanizovanom ukladaní do výšky 3 m. Okraje hromady sa musia zabezpečiť opornou konštrukciou alebo sa vrstvy vriec musia prekladať tak, aby hromada mala bezpečný sklon a vrecia sa nezosunuli.

14. Otvorená nádrž sa musí zabezpečiť proti pádu osôb do nej.

15. Kusový materiál pravidelných tvarov sa môže ručne ukladať do výšky 2 m tak, aby vrstvy materiálu boli prekladané na zabezpečenie stability. Kusový materiál nepravidelných tvarov, najmä lomový kameň a nepravidelné tvarovky, sa môže ručne ukladať do výšky 1,5 m.

16. Dielce, materiály a predmety sa musia upínať a odopínať zo zeme alebo z bezpečných plošín alebo podláh tak, aby sa neupínali alebo neodopínali vo väčšej pracovnej výške ako 1,5 m. Upínanie a odopínanie dielcov pri použití rebríkov sa podrobne upraví v technologickom postupe.

17. S dielcami, materiálmi a predmetmi nemožno počas prenášania zdvíhacím zariadením manipulovať a usmerňovať ich pohyb priamo rukami. Tabuľové sklo sa musí skladovať stojato v rámoch s mäkkými podložkami.

18. Spôsob skladovania nebezpečných látok sa určí podľa karty bezpečnostných údajov.

19. Oblé predmety sa môžu ručne ukladať do výšky 2 m, ak je zabezpečená ich stabilita.

20. Rúry a guľatina sa musia zabezpečiť proti rozvaleniu.

21. Prvky a dielce pravidelných tvarov vrátane paletizovaných stavebných výrobkov pri ukladaní alebo odoberaní mechanizovaným spôsobom sa môžu skladovať do výšky 4 m, ak výrobca alebo slovenská technická norma neurčuje inak.

22. Poškodený materiál sa musí označiť a osobitne uložiť spôsobom určeným v technickej dokumentácii alebo podľa pokynov zodpovednej osoby.

23. Materiál pozdĺž koľajníc sa musí uložiť a zabezpečiť tak, aby bol zachovaný prejazdny profil a voľný priechodný priestor pozdĺž koľajníc.

38. BETONÁRSKE PRÁCE A PRÁCE S NIMI SÚVISIACE

1. Na výkon betonárskych prác a prác s nimi súvisiacich musí byť vypracovaný technologický postup.

Predpínanie výstuže

2. Pracovný priestor predpínacieho zariadenia musí byť vymedzený a označený.

3. Vstupovať do tohto priestoru môže len osoba vykonávajúca predpínacie práce alebo zodpovedná osoba, ktorá vykonáva stály dozor.

4. Predpínacie zariadenie sa skúša pred jeho prvým použitím, raz za dva mesiace počas používania, po oprave a po jeho premiestnení pred ďalším použitím. O skúškach sa vyhotoví písomný záznam do prevádzkového denníka predpínacieho zariadenia alebo iného dokladu.

5. Pracovné miesto pre osobu obsluhujúcu predpínacie zariadenie musí byť umiestnené vedľa predpínacieho zariadenia mimo smeru ťahu napínaného drôtu a musí umožňovať bezpečný ústup v prípade jeho vychýlenia.

6. Osoba obsluhujúca vrátok na vyťahovanie rúrok alebo zafahovanie káblov musí byť chránená zástenou pre prípad porušenia ťažného lana závesu kábla alebo rúrky.

7. Vysokotlakové hadice napínacieho zariadenia nesmú byť ohnuté tak, aby polomer zakrivenia bol menší ako 0,15 m.

8. Stav a funkčnosť čerpadiel, hadíc, dýz, spojov a manometrov sa denne kontroluje.

9. Poškodené alebo vytrhnuté drôty alebo prúty sa nesmú napínať. Prúty s jamkovou koróziou a prvky mechanicky poškodené sa nesmú napínať. Pri odvíjaní predpínanej ocele dopravovanej vo zväzkoch alebo v kotúčoch sa musí používať vhodný odvíjací alebo sťahovací prípravok s ochranným krytom, aby sa vylúčilo náhodné uvoľnenie konca odvíjaného drôtu.

10. Po skončení napínania a po odstránení napínacej pištole sa musia odstrániť prečnievajúce konce predpínanej výstuže.

11. Pri odvíjaní výstuže sa nesmie súčasne vykonávať ochrana výstuže.

Doprava a ukladanie betónovej zmesi

12. Pri prečerpávaní betónovej zmesi do prepravníkov, zásobníkov alebo pri priamom ukladaní do konštrukcie sa musí pracovať z bezpečných miest, kde sú osoby vykonávajúce stavebné práce chránené proti pádu z výšky a do hĺbky, proti zavaleniu či zaliatiu betónovou zmesou. Ak takéto miesta nemožno zabezpečiť, musí sa ochrana osoby vykonávajúcej stavebné práce vykonať iným spôsobom, najmä ochranným košom alebo osobným ochranným pracovným prostriedkom proti pádu.

13. Na pohyb osoby vykonávajúcej stavebné práce a na ručnú prepravu betónovej zmesi na miesto určenia sa musí vybudovať podlaha, lešenie alebo iná bezpečná komunikácia. Osoby ani dopravné prostriedky sa nesmú pohybovať priamo po armatúre.

14. Konkrétne podmienky ukladania betónovej zmesi upravuje STN. Betonáž v mimoriadnych podmienkach je po celý čas riadená zodpovednou osobou za betonárske práce.

15. Počas betonáže sa musí sledovať stav konštrukcie debnenia a nedostatky sa musia ihneď odstrániť.

16. Čerpacie potrubie na prepravu a ukladanie betónovej zmesi musí byť bezpečne zmontované, zakotvené a napojené na nadstavec čerpadla. Toto zariadenie sa musí podľa potreby odvzdušňovať. Pri ukladaní betónovej zmesi musí byť zabezpečené dorozumievanie sa osoby, ktorá ukladá betónovú zmes, s osobou na obsluhu čerpadla.

17. Betón nosných konštrukcií, ktorý ešte nemá nosnosť určenú projektovou dokumentáciou, sa nesmie vystaviť nárazom, otrasom, zaťaženiu a iným škodlivým účinkom.

18. Ak sa tuhnutie a tvrdnutie betónu urýchľuje osobitnými metódami, najmä pretepľovaním, elektroohrevom alebo chemickými prísadami, zhotoviteľ pre túto technológiu vypracuje technologický postup, ktorý zabezpečí požadované vlastnosti betónu a bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci.

Prefabrikáty

19. Pri výrobe prefabrikátov alebo pri vykonávaní betonárskych prác s použitím foriem sa formy a ich časti musia bezpečne uložiť a používať tak, aby osoby vykonávajúce stavebné práce neboli ohrozené, najmä ich pádom, preklopením alebo uvoľnením. Na ich premiestňovanie sa musí určiť spôsob prepravy a miesta prichytenia či zavesenia.

20. Poškodené formy a poškodené spájacie prvky sa nesmú používať.

Demontáž debnenia a uvoľňovanie konštrukcií

21. Začatie demontáže debnenia nosných prvkov konštrukcií alebo ich častí určuje zodpovedná osoba betonárskych prác.

22. Rebrík možno použiť iba pri demontáži debnenia do výšky 3 m konštrukcie nad pracovnou podlahou, ak sa neuvolňujú alebo neodstraňujú nosné časti debnenia.

23. Stabilita rebríka nesmie byť závislá od demontovaných častí debnenia a podpier.

24. Priestor, kde sa vykonáva demontáž debnenia, musí byť zabezpečený proti vstupu osobám, ktoré tam neplnia pracovné úlohy.

25. Pri demontáži debnenia konštrukcie viacerými osobami vykonávajúcimi stavebné práce sa použije taký pracovný postup, aby sa tieto osoby navzájom neohrozovali.

26. Bezprostredne po demontáži debnenia sa musia demontované prvky a dielce debnenia odstrániť a bezpečne uložiť na určenom mieste, aby neprekážali a nepreťažovali konštrukciu.

Železiarske práce

27. Zariadenie na výrobu armatúry, súvisiace objekty a súvisiace zariadenia sa musia rozmiestniť tak, aby neohrozovali osoby pohybom materiálu a jeho ukladaním.

28. Na zariadení na výrobu armatúry sa nesmú strihať a ohýbať prúty s priemerom, ktorý nezodpovedá konštrukcii stroja, a prúty kratšie ako 0,3 m, ak nie je inštalované zariadenie, ktoré bezpečne chráni osobu vykonávajúcu železiarske práce. Ruky tejto osoby sa nesmú priblížiť k miestu strihu, ohybu a iným nebezpečným miestam bližšie ako 0,15 m. Pri strihaní a počas chodu stroja osoba vykonávajúca železiarske práce odstraňuje odpad z odstrihovaných prútov iba pomocou vhodnej pomôcky.

29. Počas súčasného strihania niekoľkých prútov sa prúty musia zabezpečiť v pevnej polohe, najmä konštrukciou stroja, svorkami alebo vhodnými prípravkami; pritom sa prúty nesmú pridržovať voľne, priamo rukami.

30. Strihanie a ohýbanie niekoľkých prútov súčasne je možné, ak sa tým nepreťažuje stroj.

31. Prúty sa musia upevniť alebo zabezpečiť tak, aby nebola ohrozená osoba obsluhujúca stroj alebo okolie zariadenia na výrobu armatúry.

32. Armatúra po konečnom uložení nesmie byť deformovaná.

33. Vyhотовenú armatúru pred začiatkom betonáže prevezme zodpovedná osoba betonárskych prác zápisom do stavebného denníka alebo montážneho denníka; to neplatí, ak nehrozí poškodenie konštrukcie z dôvodov nesprávneho uloženia výstuže.

34. Zavesenie a doprava hotových železiarskych výrobkov, najmä priestorových konštrukcií, sa vykonáva spôsobom určeným výrobcom.

39. MURÁRSKE PRÁCE

1. Zariadenie na výrobu, spracovanie a dopravu malty sa musí umiestniť tak, aby pri prevádzke neohrozovalo osobu na obsluhu tohto zariadenia ani osoby, ktoré tam plnia svoje pracovné úlohy.

2. Ak sa používajú chemické prísady do malty, pri práci sa musia dodržiavať bezpečnostné opatrenia určené ich výrobcom.
3. Pri strojovom čerpaní malty musí byť zabezpečené účinné dorozumievanie medzi osobami vykonávajúcimi stavebné práce v mieste nanášania malty a osobou na obsluhu čerpadla.
4. Pri činnostiach, kde hrozí nebezpečenstvo v dôsledku vystreknutia malty alebo vápenného mlieka, sa používajú osobné ochranné pracovné prostriedky, najmä na ochranu zraku a tváre. Vápno sa nesmie hasiť v sudoch a v úzkych a hlbokých nádobách.
5. Materiál na murovanie musí byť uložený tak, aby na prácu zostal voľný pracovný priestor široký najmenej 0,6 m. Murárske práce sa vykonávajú do obvyklej pracovnej výšky 1,5 m; nad úroveň 1,5 m treba použiť konštrukciu na zvyšovanie pracoviska. Pri postupe prác do výšky sa miesto práce a úroveň pracovnej podlahy musia zvyšovať tak, aby osoby vykonávajúce stavebné práce mohli pracovať bezpečne v obvyklej pracovnej výške a vzájomne sa neohrozovali.
6. Obvyklá pracovná výška pri ťažkej práci, ktorou je najmä murovanie z tehál a tvárnic, manipulácia s bremenom alebo ťažkým náradím, je práca do výšky 1,5 m nad úrovňou pracovnej podlahy a pri ostatných prácach, ktorými sú najmä natieranie, omietanie, obkladanie, pripevňovanie a spájanie ľahkých predmetov, je práca do výšky 2 m nad úrovňou pracovnej podlahy.
7. Pri izolačných stenách, oporných stenách a podobných konštrukciách možno zasypávať alebo prihrňovať materiál z vonkajšej strany steny až vtedy, keď má murivo dostatočnú pevnosť.
8. Murovať sa musí tak, aby nemohlo dôjsť ku strate stability muriva alebo k jeho porušeniu.
9. Pri zakončení, styku, krížení stien a pri murovaní rohov a pilierov musia byť vrstvy murovacích materiálov previazané. Priečky musia byť vždy zakotvené.
10. Kontrola zvislosti muriva a viazania rohov sa nesmie vykonávať priamo z murovanej steny.
11. Drážky alebo otvory v pilieroch a v tenkostenných priečkach možno robiť len v súlade so zhotoviteľskou dokumentáciou tak, aby bola zabezpečená stabilita konštrukcie alebo muriva.
12. Osadzovanie konštrukcií, predmetov a technologických zariadení sa musí z hľadiska stability muriva riešiť v projektovej dokumentácii s výnimkou predmetov s malou hmotnosťou, ktoré nemôžu narušiť stabilitu muriva. Osadené predmety musia byť pripevnené alebo zakotvené tak, aby sa nemohli uvoľniť alebo posunúť.
13. Pohybovať sa alebo dopravovať materiál po stropoch z tenkostenných materiálov možno až po vykonaní opatrení, ktoré zabránia pádu osôb z výšky alebo do hĺbky.
14. Po osadených prefabrikovaných vodorovných nosných konštrukciách sa možno pohybovať až vtedy, keď sú zabezpečené proti uvoľneniu a zosunutiu.

40. MONTÁŽNE PRÁCE

1. Na výkon montážnych prác musí byť vypracovaný technologický postup, ktorého súčasťou je postup montáže montovaných stavebných a technologických konštrukcií obsahujúci:

- a) časovú nadväznosť montážnych záberov,
- b) podmienky použitia strojov a zariadení vrátane ich pohybu,

c) určený prístup osôb vykonávajúcich stavebné práce k stykovým uzlom vrátane spôsobu zabezpečenia ich ochrany,

d) spôsob kolektívneho zabezpečenia proti pádu a podľa potreby osobné ochranné pracovné prostriedky proti pádu,

e) spôsob zabezpečenia dotknutých pracovník,

f) spôsob osadzovania dielcov.

2. Na opakované montážne práce možno použiť typové technologické postupy.

3. Pri spracúvaní technologického postupu montáže sa musí určiť nadväznosť jednotlivých montážnych prác tak, aby sa v rôznych výškových úrovniach a poschodiach využilo trvalé zastropenie ako východisková úroveň pre nadväzujúce montážne práce.

4. Pred začatím montážnych prác sa vyžaduje, aby zodpovedná osoba montážnych prác bola oboznámená s technologickým postupom týchto prác.

5. Montáž možno vykonať z trvalých alebo dočasných konštrukcií, dielcov a prvkov dostatočne únosných, stabilných a zabezpečených proti posunutiu.

6. Pri preberaní dielcov sa vykonáva vizuálna kontrola dielcov; poškodený alebo opravený dielec sa použije podľa rozhodnutia zodpovednej osoby.

7. Pri montáži sa musia použiť predpísané montážne a bezpečnostné prípravky a zariadenia.

8. Montážne a bezpečnostné prípravky a zariadenia a viazacie prostriedky sa musia pred použitím a počas neho kontrolovať, po použití podľa potreby očistiť, konzervovať a riadne uložiť. Poškodené montážne a bezpečnostné prípravky a zariadenia a viazacie prostriedky sa nesmú používať.

9. Montážne a bezpečnostné prípravky a zariadenia slúžiace na zaistenie bezpečnosti montáže, najmä bezpečnosti osôb vykonávajúcich stavebné práce pri montáži vo výške, treba upevňovať k dielcom ešte na východiskovej úrovni pred ich zdvihom, ak to nevylučuje technologický postup montáže.

10. Každá montážna skupina sa na montáž musí vybaviť príslušným počtom montážnych a bezpečnostných prípravkov a zariadení, ktoré sú špecifické pre rôzne konštrukčné systémy, najmä ochrannými zábradliami a poklopmi. Ich skladba a rozsah použitia sa určujú v technologickom postupe montážnych prác.

11. Na zdvíhanie dielcov sa musia použiť viazacie prostriedky s únosnosťou, ktorá zodpovedá prenášanému dielcu.

12. Na viazanie sa použijú také viazacie prostriedky, ktoré zabezpečia zavesenie dielcov podľa výrobných dokumentácie.

13. Spôsob upevnenia, miesto upevnenia a zoradenie viazacích prostriedkov sa musia určiť tak, aby umožňovali bezpečné upevnenie a uvoľnenie viazacích prostriedkov.

Osadzovanie dielcov

19. Otvory v stropoch vrátane montážnych otvorov sa musia zabezpečiť súčasne s montážou, najmä poklopom požadovanej únosnosti alebo zábradlím vysokým najmenej 1 m tak, aby nedošlo k ohrozeniu osôb pádom.

20. Manipulácia s dielcom sa vykonáva z bezpečnej vzdialenosti. Až po ustálení dielca nad miestom montáže sa možno k nemu priblížiť a osadiť ho z bezpečnej plošiny alebo podlahy a zabezpečiť proti vychýleniu. Dielec možno odopnúť alebo odviazať zo závesu zdvíhacieho prostriedku až po tomto zabezpečení.

22. Po zabezpečení a uvoľnení dielcov z viazacích prostriedkov sa pokračuje v ich konečnom upevnení, zabetónovaní alebo skrutkovým spojom.

31. Ak je na ocelovú konštrukciu pripevnené káblové vedenie nízkeho napätia, konštrukcia sa musí vodivo spojiť s ochrannou sústavou príslušnej rozvodnej siete.

32. Pri blokovej montáži sa bloky ocelevej konštrukcie musia zostavovať z jednotlivých prvkov na tuhých a nepoddajných podperách tak, aby bol dodržaný tvar, statické pôsobenie, prípadne nadvýšenie predpísané v zhotoviteľskej dokumentácii, pričom sa nesmú prekročiť povolené medzné odchýlky.

33. Pri montážnych prácach vo výške a nad voľnou hĺbkou sa montáž a pohyb osôb vykonávajúcich stavebné práce po konštrukcii nesmie vykonávať bez zabezpečenia proti pádu.

41. BÚRACIE PRÁCE A REKONŠTRUKČNÉ PRÁCE

Táto časť sa nevzťahuje na:

- a) demontáž lešenia a podobných konštrukcií,
- b) búranie ohrád,
- c) vypratanie vnútorného zariadenia stavieb pred búraním a demontáž sanitárnych zariadení.

1. Ak pri búracích prácach budov alebo konštrukcií hrozí riziko:

- a) musia sa vykonať vhodné opatrenia a použiť bezpečné pracovné postupy,
- b) musí byť práca plánovaná a vykonávaná len pod stálym dozorom zodpovednej osoby.

2. Pred začatím búracích prác alebo rekonštrukčných prác sa musí uskutočniť prieskum stavu stavby a jej okolia, musia sa zistiť inžinierske siete a stav dotknutých vedľajších stavieb. Na prieskum sa musí využiť dokumentácia stavby a dokumentácia dotknutých vedľajších stavieb. O vykonanom prieskume stavieb sa vyhotovuje záznam.

3. Na základe prieskumu stavu búranej alebo rekonštruovanej stavby alebo jej časti a jej statického posúdenia sa pre búracie práce alebo rekonštrukčné práce musí vypracovať technologický postup tak, aby počas prác nedošlo k neriadenému porušeniu stability stavby alebo jej časti.

4. Pri zmene podmienok počas búracích prác a rekonštrukčných prác sa technologický postup musí upraviť tak, aby bola vždy zaistená bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci.

5. Pred začatím búracích prác alebo rekonštrukčných prác sa ohrozený priestor musí vymedziť podľa technológie vykonávaných prác, musí sa zabezpečiť vstup do ohrozeného priestoru len osobám, ktoré tam plnia svoje pracovné úlohy, a zabezpečiť bezpečný vstup do objektu, ako aj zabezpečiť okolie ohrozené týmito prácami. Pri búracích prácach alebo rekonštrukčných prácach vykonávaných vo výške a nad voľnou hĺbkou sa ohrozený priestor zabezpečí podľa časti **Pád predmetov z výšky**.

6. Dutiny, studne a iné podzemné priestory zistené prieskumom sa pred začatím prác musia zasypať alebo zabezpečiť iným spôsobom.

7. Pre potreby búracích prác vo vnútri stavby sa musí zriadiť samostatné vedenie na odber elektrickej energie a zabezpečiť zdroj vody na zníženie prašnosti búracích prác kropením. Samostatné vedenie elektrickej energie a rozvody vody sa musia počas búracích prác zabezpečiť proti poškodeniu.

8. Búracie práce sa môžu začať len na základe písomného pokynu vydaného zodpovednou osobou.

9. Pri búraní sa musí zabezpečiť ohrozený priestor, v ktorom sa búracie práce vykonávajú.

10. Vstupy, výstupy, zostupy a vjazdy do priestorov búraných objektov a na jednotlivé pracoviská sa musia zabezpečiť od začiatku prác až do ich skončenia a viditeľne označiť.

11. Pomocné konštrukcie vybudované vnútri stavby alebo na jej vonkajších stranách sa nesmú zafazovať vybúraným materiálom a nesmie sa cez ne strhávať materiál z búranej stavby, ak nie sú na to určené.

12. Materiál zo zbúranej časti stavby sa musí odstraňovať tak, aby sa nepreťažili podlahy alebo stropy.

13. Materiál zo zbúranej časti stavby sa musí skladovať tak, aby neobmedzoval ďalší priebeh búracích prác.

14. Sklenené predmety a iné nebezpečné predmety s ostrými hranami sa musia pri ručnom búraní odstraňovať tak, aby nespôsobili úraz.

15. Tlakové nádoby na rezanie kyslíkom sa musia uložiť mimo dosahu nebezpečenstva, ktoré vzniká pri búraní.

16. Postup prác pri oddeľovaní veľkých celkov musí vylúčiť prevrátenie alebo pád oddelených častí takým spôsobom alebo smerom, pri ktorom by mohla byť ohrozená bezpečnosť a zdravie osôb vykonávajúcich stavebné práce a iných osôb.

17. Búranie sa môže prerušiť, len ak je zabezpečená stabilita búranej konštrukcie alebo jej časti. Stabilita búranej konštrukcie alebo jej časti sa zabezpečí aj v prípade nevyhnutného prerušenia búrania z dôvodov náhleho zhoršenia poveternostných podmienok.

Búranie zvislých konštrukcií

18. Konštrukčné prvky sa môžu odstraňovať pri ručnom búraní iba vtedy, ak nie sú zafazené.

19. Ručné búranie nosných a nenosných konštrukcií sa zásadne vykonáva zvislým smerom zhora nadol.

20. Pri búraní pomocou strojov sa obvodové steny strhávajú vždy z vonkajšej strany objektu. Steny sa nesmú strhávať rozkolísaním.

21. Pred búraním priečok pod vodorovnými konštrukciami sa musí zistiť, či nie sú nosné.

Únosnosť vodorovných konštrukcií, na ktorých sa bude strhávať materiál, sa v prípade potreby zvyšuje podperami.

22. Ručné strhávanie stien pilierov sa nesmie vykonávať pomocou pák alebo zdvihákov.

23. Pri konštrukciách, pri ktorých nie je zabezpečená ich stabilita, sa nesmú používať jednoduché rebríky na priväzovanie lán a hákov k strhávanej časti objektu.

Búranie strešných konštrukcií

24. Pracovný postup pri ručnom búraní strechy sa musí určiť tak, aby nebola narušená pevnosť ostatných častí konštrukcie.

25. Ak únosnosť búranej konštrukcie nie je zabezpečená, búranie sa musí vykonať zo samostatnej pomocnej konštrukcie.

26. Búracie práce nad sebou sa môžu vykonávať len výnimočne, ak sú v technologickom postupe určené podmienky bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci osôb vykonávajúcich búracie práce.

42. PRÁCE NA STRECHE

1. Ak pracovníci musia pracovať a pohybovať sa na strechách alebo v ich blízkosti, alebo na plochách z krehkých materiálov, alebo na iných plochách z materiálov, ktorých nosnosť nie je primeraná, zhotoviteľ musí vykonať opatrenia na zabránenie vstupu pracovníka na tieto plochy alebo na zabránenie pádu z výšky.

2. Pri práci na streche sa osoba vykonávajúca stavebné práce chráni:

- a) proti pádu zo strešného plášťa na voľných okrajoch,
- b) proti skĺznutiu zo strechy
- c) proti prepadnutiu cez strešnú konštrukciu.

3. Zabezpečenie proti pádu zo strechy nielen po obvode, ale aj do svetlíkov, technologických a iných otvorov je splnené použitím ochrannej alebo záchytnej konštrukcie alebo použitím osobného ochranného pracovného prostriedku proti pádu.

4. Zabezpečenie proti skĺznutiu je splnené použitím rebríkov upevnených v miestach práce a v potrebných komunikáciách, prípadne použitím ochrannej alebo záchytnej konštrukcie alebo použitím osobného ochranného pracovného prostriedku proti pádu jednotlivými osobami vykonávajúcimi stavebné práce.

5. Ak je potrebné zabrániť ohrozeniu alebo ak výška strechy alebo jej sklon prekračujú uvedené hodnoty, musia sa použiť kolektívne ochranné opatrenia proti pádu pracovníkov a proti pádu náradia, nástrojov, materiálov alebo iných predmetov.

43. PRÁCE SÚVISIACE SO STAVEBNÝMI PRÁCAMI

Lepenie krytiny na podlahu, stenu, strop a inú konštrukciu

1. Pracovný postup alebo technologický postup lepenia krytín z plastických, gumových, korkových a iných materiálov určený zhotoviteľom musí zohľadňovať ochranu pracovníkov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou chemickým faktorom.

2. Pred začatím lepenia podlahoviny všetky osoby, ktorých život a zdravie môžu byť ohrozené v objekte, kde sa bude lepiť podlahovina, musia byť informované o začatí prác a o bezpečnom správaní sa počas týchto prác.

3. Súčasťou oboznamovania osoby vykonávajúcej lepenie krytiny na podlahu, stenu, strop a inú konštrukciu sú aj informácie o vlastnostiach používaných lepidiel.

4. Lepenie v uzavretom priestore sa môže vykonávať len vtedy, keď sú prijaté preventívne a ochranné opatrenia, najmä účinné vetranie, ktoré zaručujú, že sa neprekročí najvyšší prípustný expozičný limit chemických faktorov pri práci.

5. Pracovný priestor vrátane príslušného okolia sa musí pri použití lepidiel, ktorých pary môžu vytvoriť výbušnú atmosféru, vymedziť, zabezpečiť, najmä zábranami a hasiacim prístrojom, a označiť výstražnou značkou.

Výbušné prostredie

6. Pracovný priestor určený zodpovednou osobou je podlažie, kde sa lepí, podlažie pod ním a nad ním. Do určeného pracovného priestoru nesmú vstupovať osoby, ktoré tam neplnia pracovné úlohy.

7. Po celý čas lepenia a najmenej 24 hodín po skončení lepenia musí byť v pracovnom priestore odpojený elektrický prúd, plyn a nesmie sa prerušovať vetranie a manipulovať s otvoreným ohňom, najmä sa nesmie fajčiť, zvärať alebo vykurovať palivovým zariadením. Ak

sa práce vykonávajú v pracovnom priestore bez denného osvetlenia, musí sa pracovný priestor vybaviť umelým osvetlením zohľadňujúcim vplyv prostredia.

8. Zvyšky horľavín a použitých materiálov sa musia uskladniť a likvidovať vopred určeným spôsobom podľa pracovného postupu alebo technologického postupu, ktorý obsahuje odporúčania výrobcu uvedené v kartách bezpečnostných údajov látok.

Podlaha zo syntetických látok

10. Miešanie zmesi na podlahu zo syntetických látok sa musí vykonávať mimo vlastného pracovného priestoru a na vetranom mieste.

12. Podrobnosti o vymedzení, označení, vybavení a zabezpečení pracovného priestoru, jeho vetraní a osvetlení platia aj pre miešanie zmesi na podlahu zo syntetických látok.

Nahrievacie zariadenie na propán-bután

31. Pri manipulácii s fľašami na propán-bután nesmie dochádzať k ich nárazom, prevráteniu a prehriatiu. Ukladať fľaše na propán-bután do vodorovnej polohy a akokoľvek urýchľovať vyprázdňovanie propán-butánu sa nesmie.

32. Netesné alebo poškodené fľaše na propán-bután sa nesmú používať. Netesné fľaše na propán-bután sa na stavenisku nesmú skladovať.

33. Pri práci s nahrievacími súpravami vo výške, kde obsluhujúca osoba pri práci cúva, nesmie pracovať týmto spôsobom vo vzdialenosti menej ako 1,5 m od nezabezpečeného okraja pracoviska. Vymedzenie tejto vzdialenosti musí byť vykonané zábranou vysokou najmenej 1 m.

Sklenárske práce

34. Pri ručnej manipulácii so sklom musí byť manipulačná plocha upravená, spevnená a rovná.

36. Na vonkajších priestranstvách sa nesmie ručne manipulovať s tabuľovým sklom s plochou viac ako 1 m² pri vetre s rýchlosťou viac ako 8 m.s⁻¹ alebo pri teplote menej ako -5°C.

37. Zasklievanie okien, svetlíkov a podobných konštrukcií vo výške sa vykonáva len z pevných a bezpečných pracovných podláh alebo pohyblivých pracovných plošín.

38. Presun skla a zasklievanie skla, ktorého plocha je viac ako 3 m², vykonávajú najmenej tri osoby vykonávajúce stavebné práce.

39. Na nesenie tabúľ skla dlhých viac ako 2 m sa musia použiť prípravky na nosenie tabúľ skla. Tabuľa skla sa viditeľne označí.

40. Jednotlivé tabule skla sa nesmú stavať priamo na podlahu alebo terén, ale musia byť vhodne podložené a zabezpečené proti preklopeniu.

41. Sklenený odpad sa musí ukladať do osobitných prepravných nádob.

Maliarske práce a natieračské práce

42. Pri vykonávaní úprav povrchov stavebných konštrukcií a iných konštrukcií nátermi sa určí pracovný postup s prihliadnutím na návod a spôsob ochrany osôb vykonávajúcich stavebné práce pred nebezpečnými chemickými faktormi pracovného prostredia, ktorým sú pri tejto práci vystavené.

43. Maliarske práce v schodišťových priestoroch alebo na rampách sa musia vykonávať z pracovných podláh alebo rebríkov na to upravených.

44. Ručný postrekovač, ktorý má poškodený tlakomer, poškodený poistný ventil alebo poškodený závit pumpy, sa nesmie používať.

Zváranie

45. Pred zváraním sa posúdi, či v priestore, v ktorom sa bude zvärať, ako aj v príslušných priestoroch nepôjde o prácu so zvýšeným nebezpečenstvom, pri ktorej môže dôjsť k poškodeniu zdravia. Ak ide o prácu so zvýšeným nebezpečenstvom, vydá sa písomný pokyn na vykonanie práce a vykonajú sa doplňujúce bezpečnostné opatrenia.
46. Pred zváraním vo výške zväračské hadice alebo elektrické vodiče sa upevnia na pevné predmety, aby sa nemohli náhle zosunúť a spôsobiť pád zvärača.
47. Pri zváraní vo výške sa zväračovi zabezpečí stabilná a bezpečná poloha. Osobný ochranný pracovný prostriedok proti pádu zvärača sa zabezpečí proti prepáleniu.
48. Vedenie zväračských hadíc alebo elektrických vodičov musí vylúčiť priehyby, možnosť poškodenia v mieste pripojenia alebo, poškodenia rozstrekom žeravého kovu.
49. Zväračské hadice alebo elektrické vodiče nesmú byť ovinuté okolo tela zvärača ani preložené cez jeho rameno.
50. Zváranie nesmie byť vykonávané nad sebou, ak pracoviská zvárania nie sú oddelené pevným stropom bez otvorov.
51. Súprava fliaš so zväracími plynmi alebo zvärací zdroj sa musia umiestniť a chrániť tak, aby neboli ohrozené padajúcim rozstrekom žeravého kovu.
52. Pri zváraní vo výške sa ochrana priestoru pod miestom zvárania zabezpečuje podľa časti **Práca vo výške a nad voľnou hĺbkou**.
53. Pri zváraní elektrickým oblúkom v mokrom prostredí sa zvärací zdroj musí umiestniť na suchom mieste.
54. Nedopalky elektród pri zváraní elektrickým oblúkom sa odkladajú do nehorľavých nádob.
55. Pri zváraní elektrickým oblúkom sa musí použiť len bezpečná elektrická inštalácia na prívod elektrickej energie.
56. Miesto zvárania musí byť chránené pred poveternostnými vplyvmi. Zvärať elektrickým oblúkom na nechránených pracoviskách za dažďa, hustej hmly, sneženia, mrazu alebo silného vetra sa nesmie.
57. Pri zváraní elektrickým oblúkom osoby vykonávajúce stavebné práce a pohybujúce sa v blízkosti zväračov musia byť oboznámené s rizikom z ožiarenia elektrickým oblúkom a chránené pred jeho účinkami, najmä zástenou, clonou alebo krytom.
58. Zvärať v uzavretých priestoroch bez dostatočnej výmeny vzduchu sa nesmie. Pri zváraní v ochrannej atmosfére plynu sa výmena vzduchu na pracovisku musí zabezpečiť núteným spôsobom.
59. Na prechodnom pracovisku po ukončení práce alebo pracovnej zmeny sa musia fľaše na zväracie plyny uložiť na vyhradené miesto a zabezpečiť pred manipuláciou nepovolanými osobami.
60. Fľaše na zväracie plyny sa musia vždy zabezpečiť proti prevrhnutiu, pádu a skotúľaniu.
61. Zváranie upravujú slovenské technické normy.

Práca s laserom

62. Používanie lasera a vymedzenie a označenie priestoru, v ktorom sa používa, upravuje nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 410/2007 Z. z.
63. V pracovnom priestore, kde sa používa laser, nesmú byť látky, z ktorých by vplyvom žiarenia mohli vzniknúť škodliviny alebo výbušné zmesi plynov.

64. Laser sa musí zabezpečiť proti manipulácii nepovolanou osobou a pevne stabilizovať, aby laserový lúč nemohol pôsobiť na nezamerané objekty.

65. Laserový lúč nesmie zasahovať do tváre osoby vykonávajúcej stavebné práce. Tam, kde nie je možné vylúčiť riziko expozície tejto osoby nad limitné hodnoty, zabezpečiť sa jej ochrana.

44. PREHĽAD BEZPEČNOSTNÝCH PREDPISOV PRE JEDNOTLIVÉ PRACOVNÉ ČINNOSTI VYKONÁVANÉ V RÁMCI STAVBY

1. Zákoník práce - zákon č. 311/2001 Z. z. v znení neskorších predpisov.

2. Zákon č.365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon).

3. Zákon NR SR č.124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

4. Vyhláška MPSVR SR č. 147/2013 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri stavebných prácach a prácach s nimi súvisiacich a podrobnosti o odbornej spôsobilosti na výkon niektorých pracovných činností.

5. Nariadenie vlády 272/2004 Z. z. zoznam prác a pracovísk, ktoré sú zakázané tehotným ženám, matkám do konca deviateho mesiaca po pôrode a dojčiacim ženám, zoznam prác a pracovísk spojených so špecifickým rizikom pre tehotné ženy, matky do konca deviateho mesiaca po pôrode a pre dojčiace ženy a ktorým sa ustanovujú niektoré povinnosti zamestnávateľom pri zamestnávaní týchto žien.

Nariadenie vlády 286/2004 Z. z. zoznam prác a pracovísk, ktoré sú zakázané mladistvým zamestnancom, a ktorým sa ustanovujú niektoré povinnosti zamestnávateľom pri zamestnávaní mladistvých zamestnancov v znení neskorších predpisov.

6. Zákon č. 377/2004 Z. z. o ochrane nefajčiarov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

7. Vyhláška č. 59/1982 Zb. v znení neskorších predpisov, ktorou sa určujú základné požiadavky na zaistenie bezpečnosti práce a technických zariadení.

8. Nariadenie vlády 395/2006 Z. z. o minimálnych požiadavkách na poskytovanie a používanie osobných ochranných pracovných prostriedkov.

9. Vyhláška 508/2009 Z. z. v zn. neskorších predpisov, ktorou sa ustanovujú podrobnosti na zaistenie BOZP s technickými zariadeniami tlakovými, zdvíhacími, elektrickými a plynovými a ktorou sa ustanovujú technické zariadenia, ktoré sa považujú za vyhradené technické zariadenia v znení neskorších predpisov.

10. Nariadenia vlády:

391/2006 Z. z. o minimálnych bezpečnostných a zdravotných požiadavkách na pracovisko,

393/2006 Z. z. o minimálnych bezpečnostných a zdravotných požiadavkách pri používaní pracovných prostriedkov,

387/2006 Z. z. o požiadavkách na zaistenie bezpečnostného a zdravotného označenia pri práci,

281/2006 Z. z. o minimálnych bezpečnostných a zdravotných požiadavkách pri ručnej manipulácii s bremenami,

396/2006 Z. z. o minimálnych bezpečnostných a zdravotných požiadavkách na stavenisko.

11. Zákon č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Nariadenia vlády:

416/2005 Z. z. o minimálnych zdravotných a bezpečnostných požiadavkách na ochranu zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou vibráciám,

115/2006 Z. z. o minimálnych zdravotných a bezpečnostných požiadavkách na ochranu zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou hluku,

83/2013 Z. z. o ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou biologickým faktorom pri práci,

355/2006 Z. z. o ochrane zamestnancov pred rizikami s expozíciou chemickým faktorom pri práci,

356/2006 Z. z. o ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou karcinogénnym a mutagénnym faktorom pri práci,

253/2006 Z. z. o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou azbestu pri práci,

vyhláška MZ SR 542/2007 Z. z. o podrobnostiach o ochrane zdravia pred nepriaznivými účinkami nadmernej fyzickej, psychickej a senzorickej záťaže pri práci,

vyhláška MZ SR 541/2007 Z. z. o podrobnostiach o požiadavkách na osvetlenie pri práci,

vyhláška MZ SR 544/2007 Z. z. o podrobnostiach o ochrane pred záťažou teplom a chladom pri práci.

Príloha č. 1.

OZNÁMENIE

1. Dátum predloženia oznámenia
2. Presná adresa staveniska
3. Stavebník (meno a priezvisko, adresa)
4. Názov stavby
5. Projektant (meno a priezvisko, adresa)
- Stavbyvedúci (meno a priezvisko, adresa)
- Stavebný dozor (meno a priezvisko, adresa)
6. Koordinátor dokumentácie(meno a priezvisko, adresa)
7. Koordinátor bezpečnosti(meno a priezvisko, adresa)
8. Plánovaný termín začatia prác na stavenisku
9. Plánovaný termín dokončenia prác na stavenisku
10. Predpokladaný najvyšší počet pracovníkov na stavenisku
11. Plánovaný počet právnických osôb alebo fyzických osôb na vykonávanie prác na stavenisku
12. Údaje (obchodné meno a sídlo) o právnických osobách alebo fyzických osobách na vykonávanie prác na stavenisku

Príloha č. 2.

Technologický postup práce vo výškach s použitím OOPP

(len ak práca bude trvať viac ako 7 dní)

Pracovisko:

Práca vo výškach:

a) časová nadväznosť a súbeh jednotlivých pracovných činností, sú uvedené v **Harmonograme prác**

b) bezpečný pracovný postup pre práce vo výškach

je uvedený v smernici: **Podrobnosti na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci vo výške a nad voľnou hĺbkou**

c) použitie strojov, zariadení, pomôcok a ďalších pracovných prostriedkov

d) druhy a typy pomocných konštrukcií, najmä lešení, podperných konštrukcií, plošín, ktoré sa budú používať

e) spôsob zvislej dopravy a vodorovnej dopravy osôb a materiálu vrátane vymedzenia komunikácií a skladovacích plôch

f) technické opatrenia a organizačné opatrenia na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia

pri práci na pracovisku

a v ohrozenom priestore v okolí tohto pracoviska:

1. v čase, keď sa na ňom nepracuje:

2. pri prácach v mimoriadnych podmienkach, najmä počas prevádzky a pri súbehu prác vykonávaných viacerými zhotoviteľmi:

3. pri ohrození prírodnými živlami, najmä pri záplavách, zosuve pôdy:

4. pri postupnom odovzdávaní objektov do prevádzky a do užívania:

Dňa:

Oboznámené osoby: Podpis

Príloha č. 3

Technologický postup montážnych prác

(len ak práca bude trvať viac ako 7 dní)

Pracovisko:

Montážne práce:

a) časová nadväznosť montážnych záberov a súbeh jednotlivých pracovných činností

Aby sa v rôznych výškových úrovniach a poschodiach využili trvalé podlahy ako východisková úroveň pre nadväzujúce montážne práce, určuje sa nadväznosť jednotlivých montážnych prác nasledovne:

b) podmienky použitia strojov, zariadení, pomôcok a ďalších pracovných prostriedkov vrátane ich pohybu

c) určenie prístupu osôb vykonávajúcich práce k stykovým uzlom vrátane spôsobu zabezpečenia ich ochrany, druhy a typy pomocných konštrukcií

Z technologických dôvodov možno na výstup alebo zostup osôb vykonávajúcich montážne práce použiť aj tieto dočasné komunikačné konštrukcie (napr. lešenie, podperné konštrukcie, plošiny, rebríky):

Zvislá doprava osôb pomocou montážneho koša sa začne používať po pokyne zodpovednej osoby:

d) spôsob kolektívneho zabezpečenia proti pádu a použitie osobných ochranných pracovných prostriedkov proti pádu, bezpečný pracovný postup pre montáž

Každá montážna skupina sa na montáž musí vybaviť potrebným počtom montážnych a bezpečnostných prípravkov a zariadení, ktoré sú potrebné pre jednotlivé konštrukčné systémy (napr. ochranné zábradlia, poklopy). Ich skladba a rozsah použitia sa určujú nasledovne:

Pri všetkých prácach, najmä prácach na lešení a vo výškach, pod nimi alebo v ich blízkosti, pri montáži a demontáži debnenia a lešenia, pri montážnych a inštalačných prácach, pri demolačných prácach sa **musí povinne používať ochranná prilba**.

e) spôsob zabezpečenia dotknutých pracovísk, technické opatrenia a organizačné opatrenia na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia

pri práci na pracovisku

a v ohrozenom priestore v okolí tohto pracoviska:

1. v čase, keď sa na ňom nepracuje:

2. pri prácach v mimoriadnych podmienkach, najmä počas prevádzky a pri súbehu prác vykonávaných viacerými zhotoviteľmi:

Bremeno sa nesmie pohybovať nad nechráneným pracovným priestorom, na ktorom sa zvyčajne nachádzajú pracovníci. Ak bezpečnosť osôb nie je zabezpečená, k bremenu sa možno priblížiť až po jeho ustálení v mieste, kde bude osadené alebo zložené.

Kedže v prípade montáže:

prácu nemožno vykonať tak, aby sa pracovníci nenachádzali pod bremenom stanovuje nasledovný bezpečnostný postup:

3. pri ohrození prírodnými živlami, najmä pri záplavách, zosuve pôdy:

4. pri postupnom odovzdávaní objektov do prevádzky a do užívania:

Oboznámená zodpovedná osoba za montáž:

Dňa:

Podpis

Príloha č. 4.

Prezenčná listina z oboznámenia pracovníkov s Plánom BOZP stavby

[illegible]

Príloha č. 5.

Vyhodnotenie neodstrániteľných nebezpečenstiev a neodstrániteľných ohrození

1. Všeobecné zásady prevencie:

- udržiavanie poriadku a čistoty na pracovisku
- voľba lokality pracoviska
- prístupnosť staveniska
- určenie komunikácií ku stavenisku
- určenie priestorov na priechod a pohyb zamestnancov a na prejazd a pohyb pracovných prostriedkov
- určenie podmienok na manipuláciu s rôznymi materiálmi technickú údržbu
- určenie a úpravu plôch na skladovanie rôznych materiálov, najmä ak ide o nebezpečné materiály alebo látky
- kontrolu pred uvedením do prevádzky a pravidelnú kontrolu zariadení a pracovných prostriedkov s cieľom odstrániť nedostatky, ktoré by mohli ovplyvniť bezpečnosť a zdravie zamestnancov
- určenie podmienok na odstraňovanie použitých nebezpečných materiálov
- určenie podmienok na odstraňovanie použitých nebezpečných materiálov
- dodržiavanie plánu bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci
- určenie podmienok na uskladňovanie, manipuláciu alebo odstraňovanie odpadu a zvyškov materiálu prispôsobovanie času určeného na jednotlivé práce alebo ich etapy podľa skutočného postupu prác
- spoluprácu medzi zamestnávateľmi a samostatne zárobkovo činnými osobami vzájomné pôsobenie pracovných činností uskutočňovaných na stavenisku alebo v jeho tesnej blízkosti
- úpravu plánu bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, ktorý bude zohľadňovať postup prác so zreteľom na zmeny v priebehu prác
- spolupráca medzi zamestnávateľmi na stavenisku, najmä ak pracujú na spoločnom pracovisku a ak ich činnosť na pracovisku na seba nadväzuje,
- usmerňovanie práce so zreteľom na ochranu zamestnancov, na prevenciu vzniku úrazov a iného ohrozenia zdravia, na vzájomné informácie podľa zákona NR SR č. 124 / 2005 Z.z. o BOZP v znení neskorších predpisov a zapojenie samostatne zárobkovo činnnej osoby do tohto procesu, ak je to potrebné
- určiť opatrenia na kontrolu správneho uplatňovania pracovných postupov
- určiť spôsob zabezpečenia vstupu na stavenisko len osobám, ktoré tam plnia pracovné povinnosti

2. Definícia pojmov

Nebezpečné deje alebo situácie, ktoré znamenajú zvýšenú pravdepodobnosť (možnosť) ohrozenia zdravia zamestnanca, poškodenie technického zariadenia alebo životného prostredia vplyvom stavebných aktivít.

Nie je kladený veľký rozdiel medzi to, či udalosť prebehla a hrozba bola odvrátená "v poslednom momente", náhodou alebo aktivizáciou záchranných bezpečnostných zariadení (takmer nehoda), alebo sa jednalo len o potenciálnu možnosť napr., úspešne vykonaná práca vo výške, ale bez riadneho zabezpečenia proti pádu, a pod. (výskyt nebezpečnej situácie).

3. Výklad pojmov

Nebezpečenstvo -je stav alebo vlastnosť faktora pracovného procesu a pracovného prostredia, ktoré môžu poškodiť zdravie.

Ohrozenie - je situácia, v ktorej nemožno vylúčiť, že zdravie zamestnanca bude poškodené.

Riziko - je pravdepodobnosť vzniku poškodenia zdravia zamestnanca pri práci a stupeň možných následkov na zdraví.

Neodstrániteľné nebezpečenstvo a neodstrániteľné ohrozenie -je také nebezpečenstvo a ohrozenie, ktoré podľa súčasných vedeckých a technických poznatkov nemožno vylúčiť alebo obmedziť.

Bezpečnostné opatrenie -je také opatrenie, ktoré zabezpečuje organizačným alebo technickým spôsobom bezpečný výkon činností alebo bezpečnú prevádzku zariadení, nebezpečná práca je činnosť, ktorá pri použití určených bezpečnostných opatrení predstavuje zvýšené úrazové riziko.

Nebezpečná prekážka - je také, ktorá svojou polohou, pohybom alebo pôsobením ohrozuje bezpečný priebeh pracovnej činnosti alebo pohybu.

Nebezpečné prostredie a nebezpečný priestor - je priestor so zvýšeným nebezpečenstvom vzniku pracovného úrazu alebo poškodenia technického zariadenia.

Ohrozený priestor - je pracovný priestor so zvýšeným úrazovým rizikom vyvolaným umiestnením a činnosťou zamestnanca, stroja alebo zariadenia, nebezpečenstvom pádu predmetov z výšky, zrútením konštrukcie a pod..

4. Program prevencie škôd

Bezpečnosť je založená na predvídaní, prevencii zlyhania strojov a ľudských chýb, čo môže spôsobiť vznik úrazov, požiarov, nehôd, straty času, poškodenie životného prostredia, či škody na majetku a zariadeniach.

Hlavným princípom je idea, že BOZP a ochrana životného prostredia je nedeliteľnou súčasťou organizácie práce.

Všetci účastníci výstavby sú povinní priebežnými kontrolami podmienok na stavbe, plánovaním stavebných činností a ďalších stavebných operácií znižovať bezpečnostné riziko a obmedzovať nebezpečné činnosti zamestnancov.

5. Riziká pre zamestnancov na stavbe

5.1. Zamestnanci stavebníka (investora).

Zamestnanci stavebníka nie sú vykonávateľmi stavebno-montážnych prác, ťažisko ich činností je v dozore spôsobov a kvality práce, ktorú vykonávajú dodávatelia stavebných prác.

5.2. Zamestnanci subdodávateľov.

Zhodnotenie rizík pre výkonných robotníkov stavby je súčasťou povinnej dokumentácie, ktorú subdodávateľ predkladá generálnemu dodávateľovi na posúdenie pred zahájením aktivít a tento je povinný odovzdať ich koordinátorovi bezpečnosti pred zahájením konkrétnych prác. Jedná sa o riziká vyplývajúce z konkrétnych prác, ktoré bude subdodávateľ na stavbe vykonávať v rozsahu svojich oprávnení.

5.3. Doprava materiálu ako zdroj ohrozenia.

Jedná sa o dopravu na stavenisku, na miesta stavebných a montážnych prác, vrátane vertikálneho transportu do výšky a naopak. Opatrenia k eliminácii rizík:

- a) priebežná očista vozoviek od vyvezeného blata, obmedzovanie prašnosti (kropením, a pod.),
- b) zabezpečenie priestoru manipulácie s materiálom proti vstupu nepovolaných osôb,
- c) v prípade možnosti komplikácie situácie (sťaženie alebo zablokovanie prejazdu po komunikácii počas nakladaní/skladaní) bude riešené odklonenie dopravy, prípadne regulácia dopravy vyškolenou osobou,
- d) dočasné inštalácie výstražných a zákazových tabuliek BOZP, pre nočné hodiny potom výstražného červeného svetla (vyhláška č. 374/1990 Zb., § 19).

5.4. Stavebné a montážne činnosti na stavenisku.

Počas týchto aktivít, hrozí pád do hĺbky alebo cez prekážky na komunikáciách, vniknutím cudzích teliesok alebo prachu do očí, kontaktom s pracovnými nástrojmi alebo stavebnými mechanizmami, možný je aj úraz elektrickým prúdom (odkryté vedenia, stavebné rozvody) a pádom zdvíhaného bremena.

Opatrenia k eliminácii rizík:

- a) vytýčenie a označenie staveniska, zabezpečenie všetkých otvorov, jám a výkopov podľa vyhlášky č. 374/1990 Zb.,
- b) znižovanie prašnosti voľbou vhodných technológií a lokálnym zakrývaním zdrojov prachu, príp. kropením,
- c) dočasná inštalácia výstražných a zákazových tabuliek (viď - plán BOZP).

5.5. Plánovanie nebezpečných prác.

Subdodávateľské firmy musia naplánovať a pripraviť všetky zariadenia, materiál a personál potrebný k vykonaniu nebezpečných prác.

Je potrebné rátať so skutočnosťou, že k splneniu bezpečnostných požiadaviek a harmonogramov bude potrebné vlastniť rad povolení a osobitných oprávnení.

Na všetkých plánovacích poradách sa preskúmajú požiadavky vzťahujúce sa k danej práci vyplývajúce z analýzy rizík bezpečnosti práce a zaťaženia životného prostredia s cieľom zabezpečiť príslušné zdroje a bezpečný priebeh práce.

Každý dodávateľ musí pripraviť a mať k dispozícii "Zhodnotenie rizík pri vykonávaní práce" na tejto stavbe vrátane podrobných návrhov, opatrení k bezpečnému a ekologickému vykonávaní nebezpečných prác tak, ako to vyžaduje typ práce.

Tieto dokumenty budú pred začatím prác kontrolované koordinátorom bezpečnosti. Podľa konkrétnej situácie je potrebné "Zhodnotenie rizík" a plány bezpečnostných opatrení priebežne aktualizovať.

Tieto informácie je potrebné v písomnej forme neodkladne odovzdávať koordinátorovi bezpečnosti v záujme zabezpečenia informovanosti ostatných subdodávateľov na stavbe.

5.6. Priestory a objekty zariadenia staveniska.

Pracoviská budú jednoznačne a zreteľne vytýčené a opatrené potrebnými značkami

BOZP (stavenisko - nepovolaným vstup zakázaný, pracuj v ochrannej prilbe, atď.).

Priestor bude oplotený.

Denne pred odchodom z pracoviska musí každý vedúci skontrolovať zariadenia staveniska, za ktoré zodpovedá a zaistiť:

- a) vypnutie všetkých elektrických zariadení a svetidiel, s výnimkou chladničiek, faxov, zariadení pre elektronickú poštu a nočného osvetlenia (pre vizuálnu kontrolu vybraných miestností cez okno počas nočného stráženia stavby); odstránenie všetkého nebezpečného odpadu, z odpadových nádob, podláh, stolov a ďalších miest,

b) zatvorenie všetkých okien a uzamknutie všetkých dverí.

V priestoroch zariadení staveniska nie je dovolené hromadenie odpadkov, zaolejovaných handier, horľavých materiálov a ďalších podobných požiari nebezpečných látok.

5.7. Sklad technických plynov (kyslík, acetylén)

Vyhotovením musia spĺňať STN 07 8304 - Kovové tlakové nádoby k doprave plynov, najmä časť IV. - Skladovanie a STN 050610 - Zváranie.

Skladové bunky musia zaisťovať dôkladné prirodzené vetranie (pletivová výplň dverí, prieduchy pod stropom po obvode skladu).

Fľaše na kyslík a acetylén sa skladujú samostatne, musia byť zabezpečené proti prevrhnutiu, plné a prázdne vždy v oddelených priestoroch s označením „plné fľaše“

- a) „prázdne fľaše“, na dverách skladu musí byť vyvesená tabuľka s údajmi o druhu plynu a najväčšom počte skladovaných fliaš, značka "Nebezpečenstvo výbuchu" a značka "Zákaz vstupu nepovolaným osobám".

V sklade a vo vzdialenosti do 10 m je zakázané ukladať akékoľvek horľavé látky a vykonávať práce s otvoreným ohňom bez povolenia.

5.8. Príručný sklad farieb.

Slúži k uloženiu a manipulácii s pohotovostnou zásobou náterových hmôt, ktoré sú horľavými kvapalinami v zmysle STN 65 0201.

Svojím vyhotovením musí spĺňať ustanovenia STN 65 0201 (Horľavé kvapaliny. Prevádzky a sklady.)

Sklad musí byť dostatočne prirodzene vetraný.

Maximálna kapacita príručného skladu môže byť 3 m³ horľavých kvapalín všetkých tried nebezpečnosti spolu, v obaloch, kontajneroch a nádržiac.

Pravidlá prevádzkovania takéhoto skladu sú upravené STN 67 0811 - Skladovanie náterových hmôt.

Sklad musí byť vybavený:

- a) spádovou vodotesnou záchytnou zbernou nádobou,
- b) kovovou nádobou s dobre tesniacim vekom - pre ukladanie handier a iných, odpadov nasiaknutých olejovými hmotami a pod. (je nutné ich aspoň raz za deň zlikvidovať),
- c) hasiacim prístrojom,
- d) výstražnými nápismi "Nehasiť vodou", "Fajčenie zakázané" a "Zákaz práce s otvoreným ohňom".

Predmetná stavba spĺňa podmienky na skladovanie takéhoto materiálu.

5.9. Vozidlá a doprava.

Najvyššia dovolená rýchlosť na stavenisku je 10 km/h.

Na komunikáciách je zakázané parkovanie mimo vyhradených miest. Zákaz fajčenia sa vzťahuje aj na kabíny automobilov, autobusov a strojov. Prepravovaný materiál, ktorý prečnieva z vozidla po stranách alebo vzadu musí byť riadne označený.

Nie je dovolená preprava bremena zaveseného na lane, ktoré umožňuje voľné kývanie zo strany na stranu.

Vlečenie alebo šmýkanie materiálu alebo predmetov po teréne a po cestách je zakázané.

Pred premiestňovaním vysokých strojov, zariadení alebo nákladu musia byť skontrolované priechodné výšky na komunikáciách.

Preprava osôb nákladnými autami je zakázaná.

Motorizované zariadenia - automobily, buldozéry, žeriavy, bagre a pod. nesmú byť za chodu ponechané bez obsluhy.

Zariadenia ako zváracíky, kompresory, a pod. nesmú byť za chodu premiestňované. Žiaden stroj nesmie pri parkovaní sťažovať prístup k bezpečnostným a protipožiarnym zariadeniam.

Stavebné stroje a iné technické zariadenia, ktoré sú zdrojom hluku o hladine 85 dB a vyššej, musia byť označené tabuľkou „Používaj chrániče sluchu“.

Pri práci s nimi alebo v ich blízkosti, musia zamestnanci používať OOPP k ochrane sluchu.

Používanie strojov a strojných zariadení na stavbe sa riadi ustanoveniami časti II. vyhlášky č. 374/1990 Zb. o bezpečnosti práce a technických zariadení pri stavebných prácach.

Vodiči vozidiel musia na vnútropodnikových komunikáciách dodržiavať bezpečnostné a prevádzkové predpisy platné pre príslušné vozidlo a pravidlá prevádzky na pozemných komunikáciách.

Za vykonanie všetkých úkonov (napr. otáčanie, cúvanie, vykládka, nakládka, zabezpečenie nákladu, pripájanie a odpájanie vozidiel) zodpovedá vždy vodič vozidla.

Podjazdové výšky pod konštrukcie a pod., menšie ako 4,4 m budú v areály stavby vyznačené dopravnou značkou.

Vodiči pojazdných stavebných strojov musia byť najmenej raz za 24 mesiacov školení a preskúšaní z príslušných prevádzkových a bezpečnostných predpisov. Pohyb vozidiel a osôb dodávateľa na spevnených plochách prevádzkovateľa areálu počas výstavby musí rešpektovať aj bezpečnosť a ochranu zdravia zamestnancov prevádzkovateľa objektu a ochranu jeho majetku. Pohyb vozidiel na prístupových plochách k stavenisku je potrebné koordinovať s prevádzkovým režimom a v spolupráci s prevádzkovateľom objektu.

6. Zásady pre udržiavanie poriadku na stavbe

Subdodávateľa sú povinní dodržiavať nasledujúce pravidlá:

- a) Všetky pracovné priestory, stavenisko a príslušenstvo udržiavať v čistom, hygienickom a zdravotne nezávadnom stave.
- b) Udržiavať čistotu schodísk, ciest pre chodcov aj pre vozidlá.
- c) Flaše a iné obaly je zakázané ponechávať na stavenisku, zhromažďujú sa pre odvoz s komunálnym alebo triedeným odpadom do kontajnerov (popolníc). Všetky sklenené fľaše, poháre a i. sklenené obaly je zakázané vynášať na pracovisko.
- d) Osobitne dbať na starostlivé stohovanie materiálu, aby sa odstránilo riziko zosypania alebo pádu materiálu.
- e) Ukladať materiál, náradie a rôzne zariadenia tak, aby nebol prekážkou pre iné stavebné činnosti.
- f) Denne odpratávať odpad z pracovných miest aj z okolia a dbať na jeho roztriedenie. Osobitnú pozornosť je potrebné venovať separácii a ukladaní nebezpečného odpadu.
- g) Horľavý odpad zhromažďovať v osobitne určenom kontajnery, odstraňovať v pravidelných intervaloch.
- h) Všetky dosky s klincami musia byť neodkladne odstraňované z pracovných miest a komunikácií.
- i) Očista komunikácií vnútri areálu aj zvonka bude organizovaná stavebným subdodávateľom, ihneď po ich znečistení stavebnými mechanizmami alebo dopravnou technikou.

7. Pracovný odev a OOPP

Všetci zamestnanci na stavbe budú viditeľne označení podľa svojho zamestnávateľa:

- a) na pracovnom odevu (logom),
- b) na bezpečnostnej prilbe (logom, farbou).

Každý zamestnanec musí byť vybavený vhodnými OOPP pre všetky riziká, ktorým je vystavený pri vykonávaní konkrétnej práce.

Všetci zamestnanci pracujúci v okruhu 3 m od činností vyžadujúcich osobitné vybavenie OOPP, musia byť vybavení zhodne.

Používané OOPP musia byť schváleného typu (s osvedčením oprávnenej autorizovanej osoby pre príslušné riziko) a s platnou lehotou pre používanie. Všetci zamestnanci musia pri pobyte na stavbe trvale používať:

- a) ochrannú prilbu,
- b) pevnú obuv so spevnenou špicou a s podrážkou opatrenou vložkou proti prepichnutiu, obuv musí mať antistatickú úpravu (platí aj pre čižmy),
- c) ochranné okuliare v 1. optickej triede,
- d) jednoduché päťprstové pracovné rukavice,
- e) pracovný odev s dlhým rukávom a dlhými nohavicami, riadne zapnutý pri krku,
- f) v prostredí s nebezpečenstvom výbuchu horľavých plynov musí byť odev v prevedení splňujúcom požiadavky EN 538, odev a obuv musí mať antistatickú úpravu

V mrazoch sa ochranná prilba dopĺňa otepľovacou vložkou, používa sa zateplených rukavíc, obuvi a otepľovacích vložiek pod vrchný odev.

prašnom prostredí a v prostredí s rizikom poškodenia zdravia škodlivinami sa používajú vhodné ochranné prostriedky dýchacích orgánov.

Ďalej musia byť zamestnanci vybavení uzatvorenými ochrannými okuliarmi, zväracím štítom, bezpečnostným strojom a ďalšími pomôckami podľa profesijných požiadaviek a platných predpisov.

Pre zváračov a ich pomocníkov sa pripúšťa použitie ochranného odevu pre zváračov podľa STN 050601.

Výnimky z používania pracovných rukavíc sa pripúšťajú pri vykonávaní obkladačských a inštalátorských prác a všeobecne pri manipulácii s drobnými predmetmi.

Ďalšie výnimky môže povoliť len generálny dodávateľ. Je zakázané používať ochranný odev znečistený horľavými látkami, najmä ropnými. S takýmto odevom sa zaobchádza ako s nebezpečným odpadom.

Pri používaní určitého OOPP viacerými zamestnancami je potrebné vykonať opatrenia, ktoré zabránia ohrozeniu prenosnými chorobami.

Zvýšenú pozornosť treba venovať technickému stavu a lehote platnosti používania prostriedkov pre zaistovanie prác vo výškach.

Vybavenie špeciálnymi OOPP pre jednotlivé profesie a OOPP pre rizikové pracovné činnosti musí byť súčasťou vydávaných pracovných postupov a povolení.

Evidenciu OOPP a hospodárenie s nimi upravujú vnútorné predpisy jednotlivých subdodávateľov.

Práce v prostredí s hladinou hluku vyššou ako 85 dB.

Ochrana sluchu sa používa vo všetkých prípadoch, keď je zamestnanec vystavený pôsobeniu hluku s intenzitou prevyšujúcou 85 dB (ak sa stane bežný hovor zle zrozumiteľný) - pri práci s pneumatickým náradím, práce v uzavretých priestoroch, v nádržiach a nádobách, apod., práce v blízkosti vzduchových kompresorov, atď.

Stavebné stroje a iné technické zariadenia, ktoré sú zdrojom hluku s hladinou vyššou ako 85 dB, musia byť označené značkou „Používaj chrániče sluchu“.

8. Predpisy pre jednotlivé práce, činnosti a zariadenia

8.1 Základné pravidlá a osobná bezpečnosť:

- a) na stavbu je zakázané prinášať alkoholické nápoje, omamné a psychotropné látky
- b) zamestnanci majú zakázané vstupovať do priestorov, kde neboli vyslaní k plneniu pracovných úloh
- c) elektromontážne práce môžu vykonávať len zamestnanci, ktorí majú osvedčenie podľa vyhl. MPSVaR SR č. 718/2002 Z.z.,

- d) subdodávateľia musia informovať svojich zamestnancov o všetkých možných ohrozeniach, o rozmiestnení prostriedkov prvej pomoci, o únikových cestách, prenosných hasiacich prístrojoch, atď.,
- e) je zakázané odstraňovať alebo meniť zákazové značky a označenia,
- f) práce je možné vykonávať len podľa pokynov oprávnených osôb a v súlade s vydanými pravidlami,
- g) na pracoviská sa zakazuje prinášať sklenené poháre, fľaše, nádoby,
- h) všetky stroje a zariadenia sa môžu používať len na účely, na ktoré sú určené, úrazy a nehody musia byť ohlásené ihneď po vzniku,
- i) každé zranenie musí byť ošetrené,
- j) prístupy ku všetkým zariadeniam požiarnej ochrany, prostriedkom zdravotnej pomoci a bezpečnostným zariadeniam musia zostať trvalé voľné,
- k) počas búrky sa musia prerušiť práce vo vnútri a na povrchu kovových zariadení, s výnimkou prác vo vnútri uzavretých a zastrešených objektov.

8.2 Výkopové práce

Vykonávanie výkopových prác sa riadi Vyhláškou SÚBP a SBÚ č. 374/1990Zb., § 19 a 20.

Musí byť vypracovaný postup, ktorý sa predkladá k vyjadreniu zástupcovi generálneho dodávateľa a koordinátorovi bezpečnosti.

Najvyššie od hĺbky 1,3 m musia byť pažené všetky ručne vykonávané alebo dokončované výkopy a výkopy v ktorých sa budú následne pohybovať zamestnanci. Na odľahlých pracoviskách nesmie takéto práce vykonávať osamotený zamestnanec.

8.3 Práce vo výškach.

Zaisteniu pri práci vo výškach a nad voľnou hĺbkou je potrebné venovať maximálnu pozornosť a riešiť ju v súlade s Vyhláškou č. 374/1990 Zb.

Pri použití individuálneho zaistenia používať bezpečnostný postroj, príp. bezpečnostný pás.

Práce vo výškach v priestoroch nechránených proti poveternostným vplyvom musia byť prerušené pri búrke, silnom daždi a snežení, tvorení námrazy, vetre o rýchlosti nad 8 m.s⁻¹ na zavesených pomocných konštrukciách, rebríkoch nad 5 m výšky, práce pri použití osobného zaistenia; v ostatných prípadoch pri vetre o rýchlosti nad 10,7 m.s⁻¹ viditeľnosti menšej ako 30 m, teplote prostredia nižšej ako -10 °C.

8.4 Lešenie.

Len osoby s odbornou kvalifikáciou (preukaz lešenára) môžu stavať, demontovať a upravovať lešenie.

Lešenie a pracovné plošiny musia mať celkom vykryté podlahy.

Lešenia neodovzdané užívateľovi a lešenia v nevyhovujúcom stave (neúplné, nesprávne zostavené, atď.) sa označujú červeným štítkom.

Lešenia odovzdané užívateľovi a lešenia vo vyhovujúcom technickom stave sú označené zeleným štítkom.

Lešenia používané v obmedzenom rozsahu alebo používané, osobitným spôsobom (osobitné pracovné plošiny, a i.) sa označujú žltým štítkom.

V dobe používania lešenia musí byť vysunuté pevné podpery alebo pojazdné kola zablokované.

Výška po jazdného lešenia nesmie prekročiť trojnásobok šírky jeho základne.

Podrobne je problematika upravovaná STN.

8.5 Prenosné rebríky.

Možno používať len rebríky schválených typov.

Všetky rebríky musia byť navrchu zabezpečené proti zošmyknutiu a dole proti sklúznutiu. Sklon jednoduchých rebríkov nesmie byť menší ako 2,5 : 1.

Pri vykonávaní prác z rebríka pri hĺbke možného pádu väčšej ako 5 m musí byť zamestnanec zaistený proti pádu prostriedkom osobného zabezpečenia. Kontroly kvalifikovanou osobou sa vykonávajú 1 x za rok.

8.6 Brúsenie.

Prísne sa nariaďuje používať ochranné okuliare.

Povoľuje sa použitie kombinácie bežných dioptrických okuliarov a obličajového štítu. Povinné je použitie obličajového štítu spolu s ochrannými okuliarmi pri práci s uhlovou brúskou opatrenou kotúčom o priemere väčšom ako 180 mm.

Takú istú ochranu musí použiť každý zamestnanec do vzdialenosti 3 m od uhlovej brúsky, ak nie je spoľahlivo chránený inak.

8.7 Bezpečnostné predpisy pre kotúčovú pílu.

Každý pílový kotúč musí mať vyznačené max. dovolené otáčky.

Pred začiatkom práce je zamestnanec povinný skontrolovať, či stroj má:

- a) dobre upnutý, nepoškodený a naostrený pílový kotúč,
- b) vhodný pílový kotúč,
- c) za obvodom pílového kotúča umiestnený rozovierací klin,
- d) ochranný kryt pílového kotúča nad a pod stolom,
- e) kryty na pohybujúcich sa častiach stroja.

Je zakázané tlačiť výrobok telom k pílovému kotúču, ako aj stáť v rovine pílového kotúča.

S prácou je možné začať až pri plných otáčkach stroja.

Stroj a nástroj sa môže používať iba na tú prácu, na ktorú je určený.

Pri odrezávaní krátkych a úzkych výrobkov sa musia používať posúvacie pomôcky. Po vypnutí stroja, môže zamestnanec od neho odísť až po zastavení pílového kotúča.

Je zakázané skracovať dobiehania otáčajúcich sa pílových kotúčov po vypnutí stroja tlakom dreva na bočné plochy kotúča alebo dorezávaním dreva.

Zakazuje sa prerezávať dlhé dosky a trámy, ktoré vedú do rezu dvaja zamestnanci.

Nie je dovolené otvárať kryty stroja počas práce stroja.

Materiál na rezanie nesmie obsahovať cudzie predmety.

Pri práci sa musia používať predpísané osobné ochranné prostriedky, pracovný odev má byť upnutý.

Je zakázané používať pri rezaní rukavice, ako aj nosenie prsteňov, náramkov, retiazok a pod.

Je zakázané pracovať na stroji pri telesnom alebo duševnom vyčerpaní alebo pri inej indispozícii.